

## TRESTNÍ PRÁVO PROCESNÍ

- Soubor norem upravující **proces tzv. trestního řízení**
- Postup orgánů činných v trestním řízení a dalších subjektů, jejichž **účelem je zjistit, zda má být vůči danému člověku realizováno trestní právo hmotné**
- **Kdo daný čin spáchal, zda je spáchal a jaká sankce mu má být udělena**
- Jde o **kodifikované právní odvětví**
- Stěžejní je **Trestní řád (zákon č. 141/1961 Sb.)**
  - o velmi novelizován
  - o pracuje se na rekodifikaci
- Další předpisy
  - o **Zákon o soudnictví ve věcech mládeže (zákon č. 218/2003 Sb.)**
  - o **Zákon o trestní odpovědnost PO (zákon č. 418/2011 Sb.)**
  - o **Obsahují i procesní normy**
- Trestně procesní předpisy
  - o Časová působnost
    - vždy aplikujeme aktuálně účinný předpis
    - nezajímá nás podoba v době spáchání TČ
  - o Analogie je zásadně dovolena
    - běžně se používá
    - nemůže být použita jen pokud by došlo k rozšíření institutů, které zásadně zasahují do práv osob
    - *Př. nemůže rozšiřovat použití vazby, odposlechů, domovní prohlídky, ...*

### Předmět trestního řízení

- **Rozlišovat od účelu**
  - o jestli se čin stal
  - o kdo ho spáchal
  - o jaké sankce mu mají být uloženy
- **Řeší otázku, o čem se vede trestní řízení**
- Předmětem je skutek
- V průběhu řízení musí být dodržována jednotnost skutku
  - o **jen pro skutek, pro který bylo zahájeno řízení, může být následně podána obžaloba, vydáno rozhodnutí**
  - o právě pro tento skutek, nikoli pro žádný jiný
  - o proto je nutno rozlišovat, co je jeden skutek
- Skutkem se rozumí **jednání, které způsobuje trestněprávní následek a pokrývá zavinění**
- Nutno rozlišovat od pojmu TČ
  - o **TČ je právní kvalifikací**
  - o skutek je o popisu události

### Předběžné otázky

- **Další otázky řešeny v trestním řízení**
- **Mimo předmět řízení**
- **Ale řešení předmětu na nich závisí**
- **Mohou být ze všech právních odvětví** – př. mezinárodní, ústavní, trestní právo hmotné
- Řešení je odlišné od řešení v civilním procesu
- Základní pravidlo – orgány činné v trestním řízení si řeší otázky vždy sami, pokud na nich záleží posouzení viny
  - o **pokud záleží, jestli bude odpovědný nebo za jaký čin**
  - o potom si orgány posuzují sami
  - o a to i tehdy pokud o otázce již bylo pravomocně rozhodnuto

- *Př. obvinění z poškození cizí věci, tvrdím, že věc byla moje*
  - i kdyby byl již rozsudek civilního soudu říkající, že věc nebyla moje
  - trestní soud by stejně musel otázku řešit sám
  - civilní **rozsudek bude mít pouze povahu listinného důkazu**
  - **soud se od tohoto rozsudku může odchýlit**
- *Př. placení alimentů*
  - existuje rozhodnutí civilního soudu o výši
  - trestní orgány si ale mohou posoudit sami
- Odvívá se od toho, že o vině a trestu může rozhodnout pouze trestní soud
- *Př. placení daní, existuje rozhodnutí správního orgánu, že jsem nezaplatil*
  - znamenalo by to, že o spáchání nerozhodne soud vůbec
  - proto musí trestní soud posoudit sám
- Z pravidla existují výjimky
  - Pokud na předběžné otázce závisí něco jiného než posouzení viny
    - ☐ **Pokud již existuje pravomocné rozhodnutí, soud je jím vázán**
    - ☐ *Př. jsem poškozený a já chci v trestním řízení uplatnit náhradu škody*
      - na otázce, zda já jsem vlastník nezávisí posouzení viny – je jedno komu patřila, hlavně, že nepatřila pachateli
      - pokud bych měl pravomocný rozsudek civilního soudu, že jsem byla vlastníkem, trestní soud musí uznat
    - ☐ **Pokud není rozsudek, posoudí si sám**
  - Otázky osobního stavu, o nichž rozhoduje civilní soud
    - ☐ *Př. rozvod, určení otcovství, určení za mrtvého*
    - ☐ **Statusové otázky**
    - ☐ **Trestní soud si to nemůže rozhodnout sám**
    - ☐ **Musí například pozastavit řízení a čekat na rozhodnutí civilního soudu**
    - ☐ *Př. alimenty, tvrdím, že nejsem otec*
      - Pokud je sporné, musím počkat až rozhodne civilní soud
  - Předběžné otázky, o kterých může rozhodovat pouze Evropský soud
    - ☐ **Jde o výklad komunitárního práva**
  - Nálezy ÚS, které ruší právní předpis nebo jeho část
    - ☐ ÚS jako negativní zákonodárce
    - ☐ O ostatních se nebavíme, pouze kde zrušuje normy
    - ☐ **Orgán činný v trestním řízení je jím vázán**
    - ☐ **Pokud vznikne otázka, zda je daný předpis v souladu s ústavním pořádkem, nebude posuzovat sám, ale předloží ÚS k rozhodnutí a rozhodnutím bude vázán**
  - Rozhodnutí NS o vině z působnosti orgánu v trestním řízení
    - ☐ Pokud se **vede proti osobě, která možná požívá nějaké imunity**
    - ☐ *Př. diplomaté, poslanci, ...*
    - ☐ **Pokud vznikne pochybnost, může o tom rozhodnout výhradně NS**

#### Základní zásady trestního řízení

- Vůdčí ideje
- Jsou **důležité hlavně pro interpretaci jednotlivých ustanovení**
- Často se jimi argumentuje v praxi – *př. odvolání, dovolání, ...*
- **Zakotveny v TR § 2**
- Řada je ale zakotvena i LZPS a dalších předpisech vyšší právní síly
  - Evropská Úmluva – právo na spravedlivý proces
  - Ústava

- **Význam**
  - o **Pro normotvorbu**
    - Někdy zákonodárce musí respektovat
      - ☐ zásady na ústavněprávní nebo mezinárodní úrovni
    - Někdy by měl
      - ☐ zásady zakotveny v zákoně
      - ☐ zákonodárce se odchýlit může, ale měl by být obezřetný
  - o **Poznávací**
    - Znalost zásad nám umožní pochopit smysl jednotlivých pravidel a postupů
  - o **Interpretační**
    - Význam normy se vykládá v souladu se zásadami
    - Pokud kolidují 2 možné výklady, dáváme přednost tomu, který více koresponduje se zásadami
  - o **Aplikační**
    - Orgány činné v trestním řízení by měl postupovat s ohledem na základní zásady
    - *Př. soud by neměl jen tak odmítnout provedení důkazů navržených obhajobou – pokud jsou účelné pro řádné provedení obhajoby, měl by je provést*
      - ☐ Pokud zamítne musí odůvodnit
- **Dělení**
  - o Může být podle několika kritérií
  - o viz učebnice

#### **zásada - stíhání je ze zákonných důvodů a zákonným způsobem**

- Neoznačujeme to jako zásada legality
  - o Tento termín je používán pro jinou zásadu
- Procesní protějškem hmotně právní **zásada nullum crimen sine lege**
- Nikdo nemůže být stíhán jako obviněný z jiných důvodů a jiným způsobem než stanoví TŘ
- Stěžejní zásad
- § 2 odst. 1
- Je univerzální, bezvýjimečná
  - o Nemá výjimky
  - o Týká se trestního řízení jako celku
- Řeší jeden základní konflikt
  - o Zjistit co nejlépe pravdu X tomuto účelu nesmí být podřízeno vše
  - o Nemůže být nepřiměřeně zasáhnuto do práv osob
  - o Pouze zákon určuje míru, v jaké může být do těchto práv zasáhnuto
- Promítá se do dalšího principu – princip přiměřenosti a zdrženlivosti
  - o K zásahu do práv osob by mělo docházet jen v nejnútnejší míře
- Projevuje se například v zahájení řízení
  - o TŘ stanoví, jaké předpoklady musí být splněny, aby osoba mohla být stíhána – důvodné podezření
- Nutnost stíhat jen zákonným způsobem má také velký význam
  - o Projevuje se například v oblasti dokazování – *důkaz lze použít pouze pokud byl zjištěn předepsaným způsobem*
  - o Projevuje se také v institutech zajištění osoba a věci – *př. vazba, odnětí věci...*

#### **zásada materiální pravdy**

- § 2 odst. 5
- Také **zásada objasnění skutkového stavu bez důvodných pochybností**
- Musí být zjištěn skutkový stav věci bez zbytečných pochybností pro účel rozhodnutí
- Neurčuje prostředky, pouze cíl
- Prostředky určují jiné zásady – *př. presumpce neviny, volné hodnocení důkazů*
- **Určuje**
  - o Předmět
  - o Rozsah
  - o Kvalitu skutkových zjištění

- Rozhodnutí musí být učiněno na základě zjištění, která jsou nepochybná
  - o V mezích lidských možností
  - o *Př. svědci říkají, že to udělal a obviněný že ne – svědci mohou být podjatí, ale pokud je soud dostatečně vyhodnotí, může říci, že je prokázáno, že čin provedl*
- Nejčastější spor mezi obžalobou a obhajobou je, že o určité okolnosti přetrvávají pochybnosti
- Nesmí být nadřazený zásada řádného zákonného předpisu
  - o Nezákonný postup nemůže přispět k lepšímu zjištění
  - o Někdy může být nespravedlivé
    - *Př. z odposlechu jasně vyplývá, že čin spáchal, ale odposlechy nebyly soudem řádně povoleny*
  - o Pokud bychom připustili jednou, může pach docházet k častějšímu obcházení zákona
  - o Jde o to, co v principu správně, i když v konkrétním případě to může být nespravedlivé
- Je do určité míry modifikovaná
  - o Institut tzv. nesporných skutečností
    - Rozšířilo se novelou 2020
    - Když obviněný i státní zástupce označí určité skutečnosti za nesporné – nemusí se potom dokazovat
- Souvisí s ní i fakt, že doznání nezabývá orgány povinnosti objasňovat skutkový stav
  - o Aby se předešlo nepravdivému doznání

#### **zásada *presumpce nevin***

- Jde vlastně i o zásadu demokratického řádu
- § 2 odst. 2
- Obsažena i LZPS a Evropské úmluvě, i dalších mezinárodních předpisech
- Dokud není pravomocným rozsudkem vyslovena vina, nelze na něj hledět jako by byl vinen
- Do pravomocného rozsudku je každý nevinen
- Mělo by být i občanskou zásadou – bývá porušováno v médiích
  - o Aby při zproštění nezůstávalo na osobě stigma
- Projevy
  - o Vina musí být prokázána zákonnými prostředky
    - Obviněný nemusí prokazovat svou nevinu
    - Nehovoříme zde o důkazním břemenu – naopak takové břemeno mají orgány činné v trestním řízení
    - Není možné vinu vyvozovat ze způsobu obhajoby
      - ze nevpovídání
      - vypovídání lživě
    - Pokud lze je možné celou výpověď brát jako nevěrohodnou, ale neznamená to, že je vinen
  - o Musí být vina prokázána bez důvodných pochyb
    - Nestačí závěr o vysoké pravděpodobnosti
    - Musí zde být lidsky dosažitelná jistota
    - Souvisí s **principem in dubio pro reo** – v pochybnostech ve prospěch (*obviněného*)
      - Pokud o skutkovém stavu zůstanou pochybnosti, musí soud pokládat příznivější verzi za pravdivou
      - Abychom ho aplikovaly musí být splněny 2 předpoklady
        - o Pochybnosti se nepodařilo rozptýlit dokazováním
          - soud se musí snažit nejdříve všemi možnostmi prokázat
          - až pokud se nepodaří, může použít tuto zásadu
        - o Týká se výhradně skutkových pochybností
          - Nejde o právní záležitosti
            - zde se uplatňuje **princip iura novit curia** – soud zná právo
          - O právních otázkách soud pochybnosti mít nesmí
    - Netýká se pouze otázky viny, ale i jiných otázek
      - o *Například, jestli naplnil znaky kvalifikované skutkové podstaty*
    - Otázka, zda jsou zde pochybnosti je nesložitější otázkou, kterou musíme řešit v rámci trestního řízení
    - Souvisí se zásadou volného hodnocení důkazů

- Je zde slovo proti slovu
- *Př. poškozená tvrdí, že došlo k pohrůžce násilí před sexuálním stykem, obviněný nikoli*
  - neznamená to, že musíme hned použít ***princip in dubio pro reo***
  - soud může tyto důkazy volně vyhodnotit, ale musí to pečlivě odůvodnit
- Orgány by měly k obviněnému přistupovat přiměřeně a měly by co nejméně zasahovat do jeho práv a svobod

# ZÁSADY TRESTNÍHO PRÁVA PROCESNÍHO

## zásada **legality, officiality, obžalovací**

- jde o zásady zahájení trestního řízení

## zásada **legality**

- §2 odst. 3 TŘ
- Státní zástupce je povinen stíhat všechny TČ, o kterých se dozví, pokud zákon přímo použitelná předpis EU, nebo vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je ČR vázána, nestanoví jinak
- Změna z roku 2019
  - o Do výjimek bylo stanoveno, že státní zástupce nemůže stíhat TČ, pokud tak stanoví přímo použitelný předpis EU
- Nevztahuje se na přestupky ani kárná (*disciplinární řízení*)
- Výjimky ze zásady legality
  - o **Státní zástupce stíhat nesmí**
    - osoby vyňaté z působnosti orgánů činných v trestním řízení
      - pokud používají výsad a imunit - §10 TŘ
    - situace, kdy je trestní stíhání nepřipustné - §11 TŘ
      - může být několik důvodu
        - o milost nebo amnestie prezidentem
        - o promlčení
        - o vede se proti zemřelé osobě nebo osobě prohlášené za mrtvého
        - o pro duševní poruchu, která nastala po činu pachatel není trvale schopen pochopit smysl trestního stíhání
        - o další důvody podle §11 TŘ
    - poškozený neudělí souhlas k trestnímu stíhání
      - týká se případů vyjmenovaných v §163 a §163a
    - v případech kdy tak stanoví vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je ČR vázána
      - *př. Evropská dohoda o osobách účastnících se řízení před ESLP*
        - o čl. 4 odst. 2 písm. a) – v zemích průjezdu a kde se koná řízení, nesmí být účastníci a další osoby účastníci se na řízení stíhání nebo zadržení pro činy, kterým došlo ještě před započítáním cesty
    - stanoví tak přímo použitelný předpis EU
      - nařízení Rady, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Evropského veřejného žalobce
        - o zavazuje tento úřad stíhat omezený okruh věcí a pro tento okruh věcí je pak vyloučena pravomoc vnitrostátních orgánů – čl. 25 odst. 1
  - o **Státní zástupce stíhat nemusí**
    - trestní stíhání je neúčelné kvůli důvodům podle §172 odst. 2 písm. a) a b)
      - podle § 159a odst. 3 lze s těchto důvodů stíhání také odložit
      - stíhání lze také zastavit
    - stíhání je neúčelné kvůli důvodům podle §172 odst. 2 písm. c) – tzv. neúčelnost
      - hovoří se o **tzv. procesním korektivu trestního bezpráví**
      - po zahájení trestního stíhání může státní zástupce řízení zastavit, jestliže vzhledem k chráněnému zájmu, způsobu provedení nebo okolnostem a vzhledem k chování obviněného po spáchání činu, je zřejmé, že účelu stíhání již bylo učiněno
      - zejména pokud se snažil napravit následky činu apod
    - přichází v úvahu **uplatnění tzv. odklonů**
      - prostředky umožňující vyřešení případů jiným než tradičním způsobem

- typicky jde o
    - podmíněné zastavení trestního stíhání
    - narovnání
    - odstoupení od trestního stíhání pro účely zkráceného přípravného řízení – u mladistvých
    - podmíněné odložení podání návrhu na potrestání
- je možnost dočasně odložit trestní stíhání
  - stíhání nebude zahájeno, byť jsou stanoveny podmínky podle §160
  - situace
    - §159b odst. 1 – pokud se jedná o závažnou trestnou činnost
      - Zahájení by znemožnilo odhalit další činnost
      - Další pachatelé by byly varováni a mohli by ničit důkazy apod.
    - §159b odst. 3 – pokud je osoba dočasně vyňata z působnosti orgánů činných v trestním řízení nebo je-li její stíhání pro nesouhlas příslušného orgánu dočasně nepřipustné
    - §159c – policejní orgán může rozhodnout o odložení trestního stíhání podezřelého z taxativně vymezených TČ

#### **zásada *oportunity***

- Je opakem zásady legality
- Počet výjimek ze zásady legality se rozšiřuje
- Tím jsou zaváděny nové případy *oportunity*
- Vede k tomu snaha k urychlení a zefektivnění trestního řízení

#### **zásada *officiality***

- má blízko k zásadě legality
  - Legality vychází z *officiality*
- Vymezena v § 2 odst. 4 TR – jestliže tento zákon nestanoví jinak, postupují orgány v trestním řízení z úřední povinnosti
- Tato zásada je typická pro trestní řízení a odlišuje ho od jiných typů řízení
- Vyplyvá z ní právo ale i povinnost provést určitý úkon za daných podmínek bez ohledu na stanovisko účastníků
- Někdy je postup orgánů vázán na žádost, podnět nebo návrh subjektu
  - poté je to označováno jako výjimka ze zásady *officiality*
  - těchto výjimek je docela dost
- **výjimky ze zásady *officiality*:**
  - soud nemůže rozhodovat o náhradě škody
    - to se děje až na návrh poškozeného
  - o svědečném se rozhoduje na návrh
  - danou věc může soud rozhodovat pouze pokud jim to státní zástupce předloží
  - někdy může projednat pouze se souhlasem poškozeného
  - o opravných prostředcích se rozhoduje, pouze pokud ho oprávněný subjekt podá
- **Jejím projevem je zásada legality**
- Mezi nimi jsou ale rozdíly – **legalita je užší zásadou**
  - § 2 odst. 3/4 – zásada legality váže státního zástupce, zásada *officiality* váže všechny orgány činné v trestním řízení
    - Nejen státního zástupce, ale i policii a soud
  - Zásada *officiality* zavazuje orgány po celou dobu trestního řízení, ale legalita se vztahuje pouze k okamžiku zahájení řízení

#### **zásada *obžalovací***

- § 2 odst. 8 – trestní řízení před soudy je možné pouze na základě
  - obžaloby
  - návrhu na potrestání, nebo
  - návrhu na schválení dohody o prohlášení viny a uznání trestu, které podává státní zástupce

- je vystavěna na **tzv. akuzačním principu**
  - funkce žalobce je stanovena samostatnému subjektu – státnímu zástupci
  - bez jeho vůle nemůže být trestní řízení zahájeno
  - opakem je **tzv. feudální inkviziční proces**
    - uplatňovalo se za dob feudalismu
    - je vybudováno na inkvizičním procesu
      - ☐ všechny procesní funkce jsou soustředěny v rukou soudu
      - ☐ soud sám sbíral důkazy v prospěch i neprospěch obviněného a poté ve věci rozhodl
      - ☐ obviněný nebyl samostatnou procesní stranou
        - neměl procesní práva
        - byl pouze objektem řízení
- **základním principem je rozdělení různých funkcí mezi různé procesní subjekty**
  - tzn. mezi obžalobu, obhajobu a soud
- **v konkrétní podobě jsou její projevy následující:**
  - **trestní řízení před soudem je možné pouze na základě**
    - obžaloby
    - návrhu na potrestání, nebo
      - ☐ mluvíme o něm v souvislosti se zkráceným přípravným řízením
    - návrhu na schválení dohody o vině a trestu
    - všechny tyto návrhy podává pouze státní zástupce
    - současný TR nezná institut soukromé žaloby – je otázkou, jak bude po rekodifikaci
  - **státní zástupce poté, co podá obžalobu může ji vzít zpět**
    - a to až do doby než se soud prvního stupně odebere k závěrečné poradě
    - pokud již bylo zahájeno hlavní líčení – může ji vzít zpět pouze se souhlasem obžalovaného
    - vzetím obžaloby zpět se věc vrací zpátky do první fáze trestního řízení (přípravného řízení)
  - **pokud státní zástupce podá obžalobu, na soud přechází právo a zároveň povinnost vést trestní řízení**
    - soud musí samostatně rozhodovat o všech otázkách, které jsou součástí řízení
    - může rozhodovat pouze o skutku, který je uveden v žalobním návrhu
      - ☐ Je vázán totožností skutku podle §220 odst. 1 TR
    - soud nikdy ale nemůže být vázán právním posouzením skutku státním zástupcem
      - ☐ *Př. pokud státní zástupce kvalifikuje čin jako loupež, státní zástupce se může od kvalifikace odchýlit, a posoudit skutek jako krádež a naopak*
  - **státní zástupce má povinnost být účastníkem hlavního líčení - § 202 odst.1**
    - To neplatí pro veřejné zasedání soudu, pokud TR nestanoví jinak
      - ☐ Musí při veřejném zasedání
        - odvolacího soudu
        - v řízení proti mladistvému
  - Tato zásada se v zásadě neuplatňuje v přípravném řízení
    - není budováno jako sporné řízení
    - uplatní se tam, kde o návrh státního zástupce rozhoduje soud – *př. o vzetí do vazby*

#### zásada **bezprostřednosti, ústnosti, veřejnosti**

- opět spolu souvisí – hlavně bezprostřednost a ústnosti

#### zásada **bezprostřednosti**

- § 2 odst. 12 TR – při rozhodování v hlavním líčení, jakožto i ve veřejném, neveřejném a vazebním zasedání, musí soud přihlídnout jen k těm důkazům, které byly při tomto jednání provedeny
- Soud má rozhodovat pouze na základě důkazů, které při jednání byly provedeny
- Soud má nejlépe čerpat z důkazů, které jsou nejbliž skutečnosti
- Vyplyvají z ní požadavky
  - **Vyžaduje, aby se soud osobně seznámil s podklady pro rozhodnutí**
    - vylučuje aby soud přihlédl k důkazům, které nebyly provedeny
    - **vyplyvají z toho 2 procesní pravidla:**
      - ☐ **Pravidlo nezměnitelnosti složení soudu**

- Může rozhodovat jen ten soudce, který se účastnil od začátku do konce řízení
- K tomu slouží **institut tzv. náhradního soudce - § 197 TŘ**
- Změní-li se složení senátu, je poté v zásadě nutné provést hlavní líčení znovu
- Od novely 2001
  - Je možné se souhlasem státního zástupce a obžalovaného přečíst zápis hlavního líčení, aniž by bylo zapotřebí celé líčení provádět znovu
- **Pravidlo nepřerušitelnosti soudního jednání**
  - Soud má rozhodovat na základě čerstvého dojmu z řízení
  - Známe výjimky
    - Možnost odročení
      - **2 situace – soud má možnosti**
        - **odročení na určito** – soud v odročení stanoví datum a čas, kdy bude v jednání pokračováno
          - je pravidlem
        - **odročení na neurčito**
          - soud neví, kdy bude pokračovat
          - mělo by být zcela výjimečné
          - bez stanovení, kdy bude v řízení pokračováno
  - Soud má zjišťovat skutečnosti z prameny, který je skutečností nejbližší
    - aby vedl ke zjištění pravdy
    - Tzn. soud se nesmí spokojit s důkazem z druhé ruky nebo přečtení protokolu – musí vyslechnout daného svědka

#### zásada ústnosti

- Velmi souvisí s bezprostředností
- § 2 odst. 11 TŘ – **jednání před soudy je ústní**
- Důkazy svědků, znalců a obviněného se provádí tak, že se zpravidla vyslychají
- Uplatňuje se zejména v řízení před soudem
- Omezeně se uplatní i v předběžném řízení
- Existuje řada výjimek, př.:
  - protokol o dřívější výpovědi obžalovaného – za podmínek podle § 207 odst. 2
  - možnost na místo výslechu svědka nebo spoluobžalovaného číst protokol o výpovědi – za podmínek podle §211
  - možnost místo výslechu znalce číst jeho protokol o výpovědi nebo znalecký posudek – za podmínek podle §211 odst. 5
  - **Institut dohody o vině a trestu**
  - **Institut trestního příkazu**
    - samosoudce rozhoduje bez projednání věci v hlavním líčení

#### zásada veřejnosti

- § 2 odst. 10 – trestní věci se před soudem projednávají veřejně tak, aby se na něm veřejnost mohla účastnit a jednání sledovat
- **Při hlavním líčení a veřejném zasedání může být veřejnost vyloučena jen za podmínek, které jsou stanoveny v tomto nebo zvláštním zákoně**
- Při projednávání jsou oprávněny být přítomny
  - strany řízení
  - jiní posluchači
- Význam
  - Prostředek kontroly občanů nad výkonem trestního soudnictví
    - zvyšuje odpovědnost soudců
  - Zvyšuje autoritu soudu
  - Vede k zachovávaní zákonů
  - Záruka pro obžalovaného

- zajišťuje, že řízení je pod dohledem veřejnosti a budou zachována jeho práva
  - umožňuje mu hájit se před veřejností
  - nástroj k plnění výchovných funkcí i vůči dalším osobám
  - je **atributem spravedlivého procesu**
- na jejím základě je připuštěna účast i jiným posluchačům veřejnosti
- hlavní líčení i veřejné zasedání se koná veřejně
- má ale význam ve všech stádiích řízení – i při přípravném řízení
  - vede orgány činné v trestním řízení, aby plnily úkoly zodpovědnosti
- mělo by se konat tak, aby se občané v co největší míře mohli účastnit na jednání
- souvisí s tím právo obžalovaného být přítomen při jednání soudu a osobně a ústně se obhajovat před soudem
- výjimky, kdy může být veřejnost z projednávání vyloučena
  - jsou spíše ojedinělé
  - TRŘ stanoví možnost př.
    - Podle § 200 odst. 1 – ohrožení utajované informace chráněné zvláštním zákonem
      - *Př. zákon č. 412/2005 Sb.*
    - Pro ohrožení nerušeného průběhu jednání
      - Pokud by se část veřejnosti chovala neukázněným způsobem
    - Možné ohrožení mravnosti - § 200 odst. 1
      - Při projednání trestných činů se sexuálním kontextem
    - Pro ohrožení bezpečnosti nebo jiného důležitého zájmu svědka - § 200 odst. 1
- I když je v hlavním líčení veřejnost vyloučena, rozsudek se vždy vyhlašuje veřejnost
- I při vyloučení může soud důležitým osobám povolit k řízení přístup
- Na žádost obžalovaného nebo poškozeného musí být povolen přístup dvěma jeho důvěrníkům - § 200, § 201
- **Podrobně upravena tato zásada v řízení proti mladistvým**
  - Obžalovaným je mladistvý
  - Upravuje zákon o soudnictví ve věcech mládeže
  - Hlavního líčení a veřejného zasedání se mohou účastnit pouze osoby vyjmenované v § 53 odst. 1 tohoto zákona
  - **Veřejně může být konáno líčení jen na návrh obžalovaného**
  - Rozsudek se i zde vyhlašuje veřejně
  - Vyhlašování ve sdělovacích prostředcích
    - rozsudek může být uveřejněn pouze bez jména a příjmení mladistvého
    - při přiměřené ochraně mladistvého před negativními účinky uveřejnění
- Zveřejňování údajů o trestných činech ve sdělovacích prostředcích
  - Společně se zásadou veřejnosti je zde i právo pořizovat zvukové a obrazové záznamy
  - Limitem je zajištění řádného průběhu řízení
  - Tyto přenosy jsou v rámci režimu zákona o soudech a soudcích
    - § 6 odst. 3 – předseda senátu nebo samosoudce musí udělit souhlas s pořizováním záznamů a přenosů
    - zvukové záznamy lze pořizovat s vědomím předsedy senátu nebo samosoudce, kteří je mohou zakázat, pokud by způsob jejich pořizování mohl narušit průběh nebo důstojnost jednání
- Výjimky ze zásady veřejnosti
  - typicky institut trestního příkazu
  - **dohoda o vině a trestu**

#### zásada vyhledávací

- 2 odst. 5 - Vyplyvá z povinnosti orgánů činných v trestním řízení zjistit materiální pravdu
- **Konkretizuje zásadu oficiality**
- Orgány jsou povinny zjišťovat závažné skutečnosti
  - Ať už svědčí v prospěch nebo neprospěch obžalovaného
- **Rozlišuje se pak činnost orgánů ve fázi**
  - **Přípravného řízení**
    - zásada vyhledávací je plně zachována
    - zaměřuje se na zjišťování skutečností ve prospěch i neprospěch
      - § 164 – stanoví tento požadavek výslovně pro policejní orgán

- Platí ale také pro státního zástupce - § 174

- **Rízení před soudem**

- Policie a státní zástupce mohou navrhnout a provádět důkazy, aby podložili svá tvrzení
- Je zde nová úprava součinnosti stran při dokazování před soudem - § 215 TŘ

- **Jsou s ní spjaté problémy:**

- **Kdo nese procesní odpovědnost za zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností**

- pro policejní orgán je tato povinnost zdůrazněna v §164 odst. 3
- strany mohou být nečinné – to nezabývá orgánů, aby zjišťovaly skutečnosti ve prospěch i neprospěch a to i bez návrhů stran
- z procesní odpovědnosti vyplývá i to, že všechny účastníky navržené důkazy musí být řádně prozkoumány – a to i když jsou irelevantní
- pokud obviněný vinu nepopírá, ještě neznamená, že ji uznává
- orgány se nemají spoléhat pouze na součinnost stran, ale mají samy vyhledávat důkazy

- **Nesporné skutečnosti**

- jsou to ty skutečnosti, o kterých mezi stranami není sporu
- proto nemusí být předmětem dokazování
- před velkou novelou, TŘ tento institut neznal
- současné znění TŘ je připouští
  - **§ 206a odst. 1** – soud vyzve obžalovaného, aby se vyjádřil mimo jiné k tomu, které skutečnosti považuje za nesporné
  - **§ 314b odst. 2** – soud do 24 hodin od vzetí do vazby zadrženého vyslechne v rozsahu skutečností podle §206a

- **Institut dohody o vině a trestu**

- Skutkový stav, který má být podkladem pro rozhodnutí soudu není vytvořen vyhledáváním důkazů orgány činnými v trestním řízení
- Skutkový stav je založen na základě dohody mezi orgány a obžalovaným

- **Neuplatňuje se ve stejné míře ve všech fázích trestného řízení**

- Přípravné řízení

- uplatní se v plném rozsahu
- orgány zjišťují skutkový stav

- Předběžné projednání obžaloby

- jde o fakultativní fázi
- zásada se zde uplatní omezeně

- Řízení před soudem

- je zde zvýrazněna role stran – hlavně strana obžaloby
- žalobce vystupuje tak, aby byla prokázána vina a k tomu opatřuje důkazy

- Odvolací řízení

- zásada se uplatní v rozsahu, v jakém odvolací soud uplatňuje nové dokazování

zásada **volného hodnocení důkazů**, zásada **zajištění práva na obhajobu**, zásada **rychlosti řízení**

**zásada volného hodnocení důkazů**

- § 2 odst. 6 – orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu
- Na rozdíl od jiných zásad, není zakotvena v ústavních předpisech
- Orgány nemají stanoveny například, jaké množství důkazů máme provést a ani jaké důkazy máme provádět k prokázání dané skutečnosti
- Nejsou ani stanovena kritéria pravdivosti a jak má být stanovena síla jednotlivého důkazu
- Vyplývá z ní
  - Orgány nemají zpravidla dány druhy důkazních prostředků, kterými mají prokazovat určité skutečnosti
    - z toho platí výjimka – výjimečně zákon přikazuje použití konkrétního důkazního prostředku

- *Př. v řízení proti mladistvým má být zkoumána rozumová a mravní vyspělost – má být prokázáno znaleckými posudky z konkrétních odvětví*
  - *Př. § 116 odst. 1 – při vyšetření duševního stavu – znalec v oblasti psychiatrie*
  - *Př. § 105 odst. 4 – objasnění skutečnosti zvláště důležité – musí se přizvat znalci dva*
  - *Př. dva znalci se musí přizvat, jde-li o prohlídku a pitvu mrtvol ve smyslu § 115*
    - *Plus nesmí být přizván ten, kdo mrtvého ošetřoval pro nemoc, která smrti bezprostředně předcházela*
- Týká se pravdivosti – zhodnocení toho, co svědek vypovídá
  - Je třeba odlišovat věrohodnost a pravdivost
    - Věrohodnost je určitou vlastností svědka
    - I nevěrohodný svědek může vypovídat pravdivě a naopak
- Neznamená libovůli v hodnocení důkazů – orgány musí postupovat podle zákona
- V odůvodnění rozsudku musí být uvedeno, které skutečnosti a důkazy soud považoval za pravdivé a na kterých rozhodnutí postavil
- Dále musí být odůvodněno, proč konkrétní důkazy soud neprovedl, přestože byly navrhovány některou ze stran
- Samotný postup soudu při hodnocení je předmětem přezkoumání odvolacím soudem - § 154 odst. 1 TŘ
- Je nezbytným předpokladem pro zjištění materiální pravdy
  - Orgán je nucen přihlídnout k okolnostem konkrétního případu a jeho zvláštnostem
  - Je zábranou mechanického hodnocení
- **Opakem je zákonná teorie průvodní – legální teorie důkazní**
  - V minulosti se vyskytovala ve dvojí formě
    - **Pozitivní**
      - Soud musel určitou skutečnost považovat za prokázanou, pokud tu byla určitá míra důkazů předepsaná v zákoně
        - *Př. dva bezvadní svědci, doznání obviněného*
    - **Negativní**
      - Soud bez určité míry důkazů nesměl skutečnost pokládat za prokázanou
- Vyplývá z ní:
  - Hodnocení důkazů jedním orgánem není závazné pro další
    - *př. odvolací soud když vrací řízení prvnímu stupni, nemůže dát závazné pokyny, jak hodnotit jednotlivé důkazy*
- v zásadě platí ve všech stádiích trestního řízení a pro všechny orgány
  - **nejcelistvěji se pohybuje v hlavním líčení, kdy soud poměřuje důkazy a rozhoduje**
  - v opravných prostředcích je částečně omezeno
    - **obnova řízení** – soud rozhodující o obnově hodnotí provedené důkazy pouze v rozsahu, ve kterém byla z části nebo v plném rozsahu projednávána. Další hodnocení je vyhrazeno až novému obnovenému řízení, kde se věc znovu projednává a rozhoduje
- výjimky
  - institut dohody o vině a trestu

#### **zásada zajištění práva na obhajobu**

- § 2 odst. 13 – ten, proti němuž se trestní řízení vede, musí být v každém období řízení vhodným způsobem a srozumitelně poučen o právech umožňujících mu plné uplatnění obhajoby a o tom, že si též může zvolit obhájce
- Orgány jsou potom povinny umožnit mu uplatnění jeho práv
- Smyslem je zaručit ochranu práv osob, proti kterým se vede
- Aby mohli být v co největší míře objasněny důvody, který tyto osoby zbavují odpovědnosti nebo ji zmírňují
- Je upraveno i na ústavněprávní úrovni i v mezinárodních dokumentech o lidských právech
- Je také součástí práva na spravedlivý proces
- **Subjektem tohoto práva je ten, proti němuž se trestní řízení vede**
  - *To trestní řád v různých fázích označuje jinak*
  - Může to být osoba podezřelá, obviněný, obžalovaný i odsouzený
- **Vztahuje se na celé řízení**
- Zahrmuje různé roviny

#### ○ Materiální obhajoba

##### ▪ Právo osobní obhajoby

- ☐ Právo hájit se sám podle §33 odst. 1
- ☐ *Př. právo vyjádřit se ke všem skutečnostem důkazům, právo činit návrhy, podávat opravné prostředky, ...*
- ☐ Je zajištěno v průběhu celého řízení

##### ▪ Právo požadovat od všech orgánů, aby byly vyjasněny všechny okolnosti

- ☐ Zejména ty, které svědčí v jeho prospěch
- ☐ § 33 odst. 5 – orgány jsou povinny osobu poučit o právo na obhajobu a umožnit mu uplatnění tohoto práva v plném rozsahu

#### ○ Formální obhajoba

##### ▪ Právo obviněného, aby si zvolil obhájce a radil se s ním

- ☐ Obhájce má potom právo hájit osobu
- ☐ Osoba ve vazbě a ve výkonu trestu má právo na schůzku s osobou bez přítomnosti třetí osoby - § 33 odst. 1
- ☐ Zahnuje i právo k ustanovení obhájce osoby
- ☐ Právo obhájce na účasti úkonů
- ☐ Institut nutné obhajoby - § 36 an.
  - Obviněný musí mít obhájce i když si ho výslovně nepřeje
- ☐ Má úzký vztah k zásadě presumpce neviny – ke zproštění viny stačí, aby byla zpochybněna vina

#### zásada rychlosti řízení

- Zásad rychlého procesu
- § 2 odst. 4 – požadavek co nejrychlejšího projednání trestní věci
- Stanoví i Listina, Úmluva
- Je součástí práva na spravedlivý proces
- Upraveno i v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže - §3 odst. 6
- **Řízení nesmí trpět průtahy – souvisí s officialitou**
- TŘ stanoví mnoho lhůt pro provedení úkonů
  - §8 odst. 1 – den hlavního líčení se stanoví tak, aby strany měly alespoň 5 dnů k přípravě
  - lhůta pro nařízení líčení
- přispívá k ní i oprávnění podle § 157a – osoba a poškozený mají právo kdykoli žádat státního zástupce, aby byly odstraněny průtahy
  - to není vázáno lhůtou
- průtahy v řízení před soudem
  - § 164 zákona o soudech a soudcích – stížnost na průtahy
  - § 174a tohoto zákona – návrh na určení lhůty k provedení procesního úkonu
- **Lze se bránit i před Ústavním soudem**
- Stížnosti, které namítají nepřiměřenou lhůtu, které jsou podávány k ESLP představují docela velkou část nápadu
- Proti zásadě není fakt, že došlo k zastavení řízení
- Vyloučení ale není fakultativní zastavení podle §172 odst. 2 písm. c)
- Porušení těchto práv je možné kompenzovat při ukládání trestu a jeho výměry

# SUBJEKTY TRESTNÍHO ŘÍZENÍ, PRAVOMOC & PŘÍSLUŠNOST SOUDŮ

## Subjekty trestního řízení

- Jsou to činitele (státní orgány, FO nebo PO), které mají a vykonávají vlastním jménem vliv na průběh řízení a kterým zákon dává k jejich uskutečnění práva a povinnosti
- Nepoužíváme pojem účastník řízení
  - o Je to, abychom odlišili od jiných procesů
- Jsou to tedy:
  - o **Orgánv činné v trestním řízení** - § 12 odst. 1
    - Soud
    - Státní zástupce
    - Policejní orgán
  - o **Druhá skupina**
    - **Osoba, proti níž se řízení vede**
      - ☐ Podezřelá osoba
      - ☐ Obviněný
      - ☐ Obžalovaný
      - ☐ Odsouzený
    - **Poškozený**
    - **Zúčastněná osoba**
    - **Osoby se samostatnými obhajovacími právy**
    - **OSPOD – v řízení proti mladistvým**
    - **Probační úředník – v řízení proti mladistvým**
  - o **Za určitým okolností mohou být subjekty trestního řízení i jiné osoby**
    - Obhájce, svědek, znalec, tlumočník
    - Mohou vystupovat za 2 okolností
      - ☐ Uplatňují vlastní nárok – **jednají vlastním jménem**
        - o *Př. svědek uplatňuje nárok na svědecké, obhájce uplatňuje nárok na náhradu nákladů*
        - o *Poté vystupují jako subjekty řízení*
      - ☐ **Vystupují z úřední povinnosti**
        - o *Př. svědek vystupuje jako osoba plnící svědeckou povinnost*
        - o *Neovlivňuje řízení vlastním jménem*
        - o *Není subjektem řízení*
- Určitým subjektům je přiznáno postavení strany
  - o Je třeba odlišovat pojmy strana a subjekt
  - o Stranami jsou pouze určité subjekty
  - o Vymezuje TŘ v § 12 odst. 6 – stranou je
    - ten, proti němuž se vede trestní řízení,
    - zúčastněná osoba a
    - poškozený
    - a v řízení před soudem též
      - ☐ státní zástupce a
      - ☐ společenský zástupce
    - stejné postavení jako strana má i jiná osoba, na jejíž návrh nebo žádost se řízení vede nebo která podala opravný prostředek
  - o novela z roku 2001 jedna zrušila společného zástupce, ale v tomto místě ho nechala omylem
  - o vymezení strany podle teorie
    - subjekt, který je oprávněn uplatňovat nebo podporovat obžalobu nebo sebe nebo jiného obhajovat
    - je odlišné od TŘ
  - o zákonné vymezení je nedostatečné a nepřesné
    - pojem nesouvisí totiž jenom s vystupováním před soudem

- určité subjekty jsou stranami pouze v řízení před soudem
  - ☐ pouze zde mohou plně uplatňovat svá práva
  - ☐ to uvádí zákon pouze u státního zástupce
  - ☐ podle zákona ten, proti němuž se vede trestní řízení, zúčastněná osoba a poškozený jsou stranami již od počátku řízení
- problém ve je i ve formulaci, že stejné postavení má i jiná osoba
  - ☐ musí být vymezeno judikaturou
  - ☐ *př. ředitel věznice v řízení o podmíněném propuštění, ale pouze pokud podal návrh na podmíněné propuštění – jeho postavení končí vydáním pravomocného rozhodnutí*
  - ☐ *př. příbuzní obžalované, kteří podali návrh na obnovu řízení podle § 280 TŘ*
  - ☐ *př. příbuzní obžalovaného a zájmové sdružení občanů v případě návrhu na zhlazení odsouzení podle § 363*
  - ☐ *př. osoba, které byla uložena pořádková pokuta podle § 66*
- z postavení strany vyplývá právo
  - vystupovat v řízení svým jménem
  - mít přístup ke všem podkladům, na jejichž základě se tvoří meritorní rozhodnutí
  - zákon přiznává také práva
    - ☐ právo na aktivní účast při ústním jednání
    - ☐ právo podávat opravné prostředky
    - ☐ *teorie toto právo charakterizuje jako*
      - *právo slyšet*
      - *právo být slyšen*
- **české trestní řízení je vybudováno na akuzačním principu**
  - hlavními stranami je tedy obžalovaný a státní zástupce
  - kdy jejich spor určuje celý průběh řízení
- vedle žalobce a obžalovaného můžou mít zájem na výsledku řízení i jiné osoby
  - především osoba poškozeného
- Poškozený
  - vymezuje TŘ v §43
  - **poškozený je samostatnou a nezávislou stranou řízení**
  - její postavení není závislé například na státním zástupci
    - i když zájmy se mohou zdát totožné
    - někdy se mohou lišit

## Pravomoc a působnost soudů

- **pravomoc**
  - **pravomoc** obecně - právní prostředky, jimiž na rozdíl od jiných subjektů soudy disponují, a okruh právních vztahů, kde tyto prostředky mohou používat
  - **pravomoc v trestním právu** - souhrn oprávnění soudu přiznaných k tomu, aby mohli vést a řídit trestní řízení podle zákona, aby mohli rozhodovat o vině a trestu a popřípadě i o jiných otázkách a vykonat též toto rozhodnutí pokud to je potřeba
- **působnost**
  - stanoví rozsah pravomocí, který je stanovený územně, osobně nebo funkčně, v nichž mohou soudy využívat své pravomoci
  - také příslušnost
  - je vymezena mezi soudy téhož stupně, i meze soudy napříč stupni
- **soustavu trestních soudů tvoří 4 články**
  - **Nejvyšší soud**
  - **Vrchní soudy**
  - **Krajské soudy**
  - **Okresní soudy**
- Soudnictví ve věcech mládeže zajišťují specializovaní soudci a senáty v rámci výše uvedené struktury
  - Zákon o soudnictví ve věcech mládeže v §2 odst. 2 písm. d) je označuje jako **tzv. soudy pro mládež**
  - Nejedná se ale o zvláštní kategorii soudů
  - Je to pouze funkční označení soudů specializovaných pro mládež

## Příslušnost soudů

- Obecně vyjadřuje, že určitý soud je povolán projednat a rozhodnout konkrétní věc
- Rozlišujeme příslušnost
  - o Věcnou
    - který soud má věc rozhodnout v prvním stupni
    - Soud kterého stupně má vyřizovat věci určitého druhu (*př. krajský nebo okresní*)
  - o Funkční
    - Je vymezena jako druh věcné příslušnosti
    - Vyjadřuje soud, kterého stupně je příslušný v téže věci c určitým stádiu jejího projednávání
    - Hovoříme zejména v souvislosti s opravnými prostředky
  - o Místní příslušnost
    - Řeší otázku, který konkrétní soud ze soudů stejného stupně, je příslušný projednávat konkrétní věc

## Věcná příslušnost

- Základní pravidlo - § 16 TŘ
  - o Řízení v prvním stupni koná okresní soud, pokud zákon nestanoví jinak
  - o Na území Prahy se jí rozumí obvodní soud, na území Brna městský soud
- Výjimky z tohoto pravidla
  - o § 17 – obecná výjimka
  - o Jednotlivá ustanovení v TŘ
    - *Př. § 158e odst. 4 – podmínky pro použití agenta*
      - ☐ *Na návrh státního zástupce jej povoluje vrchní soud, v jehož obvodu je státní zástupce činný*
    - *Př. § 281 TŘ – příslušnost v rozhodnutí o obnově*
      - ☐ *Odst. 3 – přestože v řízení rozhodoval okresní soud, rozhodne o obnově krajský soud, jestliže to státní zástupce navrhne s odůvodněním, že vzhledem k novým skutečnostem nebo důkazům, jde o TČ, který náleží do příslušnosti krajského soudu*
- Okresní soud rozhoduje v prvním stupni především o obžalobě, o dohodě o vině a trestu nebo o návrhu na potrestání, pokud se neuplatní výjimka
  - o Činí i rozhodnutí v prvním stupni tam, kde by jinak byl příslušný soud vyššího stupně např.
    - Rozhoduje o změně způsobu výkonu trestu odnětí svobody
    - O podmíněném propuštění z výkonu trestu odtěti svobody
    - Zahlazení odsouzení
  - o Náleží mu i jisté úkony v souvislosti s některými opravnými prostředky např.
    - Ve věcech, ve kterých rozhodovat v prvním stupni činí opatření před tím, než předloží věc soudu vyššího stupně k rozhodnutí o opravném prostředku
      - ☐ Odstranění vad podání odvolání - § 251 odst. 1 a 2
      - ☐ A dovolání - § 256h odst. 1 a 2
      - ☐ Může navrhnout odklad nebo přerušení výkonu rozhodnutí, proti němuž bylo podání dovolání - § 265h odst. 3
      - ☐ Může vzít na vědomí zpětvzetí stížnosti - § 144 odst. 4
  - o Je příslušný také provádět další úkony např.
    - *Může být činný jako soud dožádaný - § 53 odst. 1*
    - *Provádí zpravidla stanovené úkony v přípravném řízení, kterými dochází k zásahu do práv a svobod - § 26*
- Výjimka z pravidla věcné příslušnosti - § 17
  - o Otázka, kdy krajský soud jedná jako soud prvního stupně
  - o *Odst. 1 – krajský soud koná v činech, pokud za ně zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož dolní hranice činí nejméně pět let, nebo pokud za ně lze uložit výjimečný trest*
    - Rozhodující je trestní sazba uvedená u TČ
    - Může to být sazba uvedena v základní nebo kvalifikované SP
    - Nepřihlíží se k modifikacím měnící sazbu
      - ☐ *Př. možnost zvýšení u recidivy, ve prospěch organizované skupiny*
      - ☐ *Př. ani možnost snížení - § 31, § 58*

- Dále jsou zde písmena a-d, o kterých vede v prvním stupni řízení krajský soud – **taxativní výčet**
    - **Písm. a)** – př. TČ zabítí, TČ zabítí novorozeného dítěte matkou, TČ obchodování s lidmi
    - **Písm. b)** – př. TČ spáchané prostřednictvím investičních nástrojů
    - **Písm. c)** – př. TČ spáchané porušením předpisů o pravidlech hospodářské soutěže, zneužití informace v obchodním styku
    - **Písm. d)** – př. financování terorismu, sabotáž
  - Odst. 2 – krajský soud projedná i TČ opilství, když pachatel spáchal čin, který by byl jinak kvalifikován jako nějaký z TČ podle odst. 1
    - Pokud je kvazideliktem čin, který by byl k tomuto určen
  - Odst. 3 – koná též o dílčích útocích pokračujícího trestného činu, pokud zde přichází rozhodnutí o vině některého z TČ uvedeného v odst. 1
- Krajský soud je i soudem, který**
- rozhoduje v druhém stupni při odvolání proti rozsudkům vydaným v prvním stupni okresním soudem
  - o stížnostech proti některým rozhodnutím policie nebo státního zástupce - § 148
  - rozhoduje spory o příslušnost
  - může rozhodovat o odnětí a přikázání věci podřízeným okresním soudům
  - může být činný jako soud dožádaný
  - rozhodovat o použití operativně pátracích prostředků po podání obžaloby
- Pokud je na stejného obviněného podáno více obžalob u více soudů, každý soud si svou příslušnost posuzuje samostatně
- Příslušnost okresního soudu není dotčena tím, že byla na obžalovaného za jiný čin podána obžaloba u krajského soudu
- Vrchní soud**
- jako soud prvního stupně rozhoduje zcela výjimečně
  - nemůže rozhodovat o obžalobě nebo o schválení dohody o vině a trestu
  - kompetence má v řízení o řádných opravných prostředcích proti rozhodnutí krajských soudů, který rozhodovaly jako soudy prvního stupně
    - Rozhoduje o odvolání a o stížnostech
  - může rozhodovat o některých stížnostech proti policii nebo vrchnímu státnímu zástupci učiněných v přípravném řízení
- Nejvyšší soud**
- Vrcholný soudní orgán v trestních věcech – s výjimkou věcí ÚS a NSS
  - Rozhoduje především o všech dovoláních a stížnostech pro porušení zákona
    - Jde o mimořádné opravné prostředky
  - Příslušnost je dána bez ohledu na to, který soud vydal rozhodnutí
  - Vyhodnocuje i rozhodnutí soudů a na jejich základě vyhodnocuje stanoviska k rozhodování ve věcech určitého druhu
  - Může rozhodovat o sporech o příslušnost - § 24
  - Může rozhodovat o odnětí a přikázání věci, je-li nejbližším společně nadřízeným věcem
  - Může rozhodovat o stížnostech na rozhodnutí vrchního soudu, které učinil v prvním stupni
  - Rozhoduje o stížnostech proti úkonům nejvyššího státního zástupce
  - Rozhoduje o tom, do jaké míry je osoba vyňata z pravomoci orgánů činných v trestním řízení podle § 10

### Místní příslušnost

- Který konkrétní soud z daného stupně projednává věc
- U soudu prvního stupně (*okresní a krajský soud*) o rozhodnutí o obžalobě, o návrhu na potrestání nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu a o otázkách, které s tím souvisejí je zásadně určována třemi skupinami hledisek

○ **Místo, kde byl TČ spáchán - § 18 odst. 1**

- **Tzv. forum delicti comisi**
- Je primárním hlediskem a má přednost před ostatními hledisky, které se použijí podpůrně, pokud nejde určit místo, kde byl TČ spáchán
- V místě, kde došlo lze zpravidla nejsnadněji a nejrychleji zjistit okolnosti a důkazy
- Bývá zde i největší preventivní účinek na veřejnost
- Je to místo, kde byla vykonána činnost
- Místo, kde došlo k relevantnímu jednání a jeho následku
- Pokud se jedná o opomenutí, je to místo
  - ☐ Kde mělo dojít ke konání
  - ☐ Ale i místo, kde se nacházel pachatel v době opomenutí
  - ☐ *Př. trestný čin zanedbání výživy – za místo spáchání se považuje pobyt pachatele i pobyt zanedbané osoby*
  - ☐ Rozhodující je, kde se pachatel skutečně zdržuje, nikoli kde má nahlášené trvalé bydliště
- **Distanční delikty**
  - ☐ Delikt, kde k jednání došlo na jiném místě než kde došlo k následku
  - ☐ Místem spáchání jsou potom obě tato místa
  - ☐ *Př. místem spáchání TČ vydírání prostřednictvím SMS je místo, kde se pachatel nacházel při odeslání, ale i místo, kde se nacházel adresát*
  - ☐ *Př. TČ obecného ohrožení – je jím místo, kde došlo k vyvolání, ale i místo, kde se toto jednání projevilo, ale i místo, kde došlo naplnění znaků podmiňujících použití vyšší trestní sazby*
- TČ složená z několika aktů nebo časových úseků
  - ☐ Za místo je považováno každé místo, kde došlo k jakémukoli z dílčích skutků
- Pokud se SP skládá z více alternativních znaků
  - ☐ Místo spáchání je místo, kde pachatel naplnil jakýkoli z těchto znaků
  - ☐ Pořadí, ve kterém jsou znaky uvedeny v SP, nemá význam pro určení příslušnosti
  - ☐ *Př. TČ padělání a pozměnění peněz*
    - *Pachatel si na jednom místě opatřil peníze a na jiném je přechovával*
    - *Příslušnost je založena, na kterémkoli z těchto míst*
- **TČ hromadné, trvající nebo pokračující**
  - ☐ Místem, jsou všechny místa, kde došlo nebo docházelo k naplňování SP TČ
  - ☐ Dílčí útok pokračujícího TČ je na rozdíl od hmotného práva považován za samostatný skutek, jsou rozhodující místa, kde došlo ke spáchání těch útoků, které jsou předmětem daného trestního řízení
- Je možné ji posuzovat pouze, pokud je možné zjistit místo činu
  - ☐ *Př. pokud by došlo ke spáchání činu během jízdy vlaku*
    - *musí být minimálně známo v obvodu, jakého soudu na trase došlo ke spáchání činu*
    - *všechny soudy příslušné na celé trase vlaku by byli příslušné pouze pokud by byl čin prováděn po celou dobu jízdy vlaku*
- **Tranzitní delikty**
  - ☐ místem spáchání jsou všechny místa, jimiž pachatel projížděl
  - ☐ *př. otázky vývozu a průvozu drog*
- vztah na účastenství
  - ☐ pokud se jedná o účastenství, platí stejná zásada jako u hlavního pachatele
  - ☐ tato zásada se použije pouze pokud by bylo řízení prováděno odděleně
  - ☐ pokud se s účastníkem vede řízení společně s hlavním pachatelem, určuje se příslušnost podle něj

○ **Místo, kde obviněný bydlí, pracuje nebo se zdržuje**

- **Tzv. forum loci**
- Je subsidiární, pouze pokud nejde určit místo, kde byl TČ spáchán
- Důvody, proč nemůžeme použít první kritérium
  - ☐ místo spáchání TČ nelze vůbec zjistit

- TČ byl spáchán cizině
      - Pokud chceme využít druhé kritérium, musí být čin v cizině spáchán zcela
      - V ČR nemůže dojít k žádné okolnosti významné pro spáchání
      - Jinak postupujeme podle primárního kritéria (to platí např. pro distanční delikty, kde následku nebo jednání došlo v cizině)
  - Tato místa jsou rovnocenná
  - obžaloba může být podána v místě, kde obviněný bydlí nebo pracuje nebo se zdržuje a tento soud bude příslušný i pokud by podle jiného hlediska byl příslušný jiný soud
  - pracoviště obviněného
    - *na základě judikatury za něj nelze považovat všechna místa, kde může obviněný realizovat svou podnikatelskou činnost*
    - *musí to být místo, ke kterému má bližší vztah k výkonu činnosti*
    - *administrativně bývá také označováno jako sídlo nebo provozovna*
- **Místo, kde TČ vyšel najevo**
  - **Tzv. forum sciencie - příslušnost soudu nabyté vědomosti**
  - Toto místo se uplatní pouze, když nemůžeme uplatnit první ani druhé kritérium
    - pokud tato místa nejde zjistit nebo se nacházení v cizině
  - lze za něj považovat pouze místo v ČR, kde se některý z orgánů činných v trestním řízení dozvěděl, že byl spáchán TČ
  - termín „vyšel najevo“ – nelze ztotožňovat jen se zahájením trestního řízení
    - jde o místo, kde se poprvé některý z orgánů dozvěděl o spáchání př. z podnětu FO v podobě trestního oznámení
  - pokud vyjde najevo zároveň na více místech, je dána příslušnost více soudů
    - příslušnost se pak určí podle § 22 TR

- **Tato 3 hlediska jsou stanovena subsidiárně**

**Příslušnost soudu pro společné řízení**

- **Tzv. forum conecctatis**
- TČ, které spolu souvisejí mají být řešeny společně v jednom řízení
  - K tomu slouží institut společného řízení podle § 20 an. TR
  - Souvislost může být dvojího druhu
    - **Subjektivní – v osobě**
      - je v případě souběhu TČ
      - *jedna osoba spáchala více TČ vícero skutky*
    - **Objektivní – ve věci**
      - pokud TČ několika osob mají vzájemný vztah
      - *Př. spolupachatelé, účastenství, jiná forma trestní součinnosti*
  - V aplikační praxi se vyskytují i kombinace subjektivní a objektivní souvislosti
    - Před soudem stojí více spolupachatelů, které spolu spáchali více činů ve vícečinném souběhu
  - Po novele z roku 2001 je konání společného řízení pravidlem pouze u objektivní souvislosti
  - Pokud se jedná o subjektivní souvislost
    - Společné řízení konané o všech útocích společného TČ nebo hromadného TČ a o všech částech trvajícího TČ – koná se jestliže tomu nebrání důležité důvody
    - Jiné TČ – společné řízení se koná, pokud je takový postup vhodný vzhledem k rychlosti a hospodárnosti
- Vychází ze stejných zásad jako u normálního řízení
- To platí jen pro trestní věc, která je nejzávažnější
- U ostatních činů jsou tyto zásady prolomeny v zájmu konání společného řízení
- **Věcná příslušnost**
  - Společné řízení koná krajský soud, pokud je příslušný konat řízení alespoň o jednom z TČ, které spolu souvisejí - § 21 odst. 1
  - V ostatních případech je příslušný soud okresní
- **Místní příslušnost**
  - Pokud je příslušný alespoň jeden krajský soud, určuje se místní příslušnost podle pravidel pro čin, který je příslušný projednat krajský soud

- Pokud by došlo ke stejné věcné příslušnosti, místní příslušnost se určí podle následujících hledisek
  - Při objektivní souvislosti koná řízení soud, který je příslušný pro subjekt označený jako pachatel nebo spolupachatel
  - Při subjektivní souvislosti koná řízení soud, který je příslušný pro nejtěžší ze sbíhajících se TČ
  - Při kombinaci subjektivní a objektivní souvislosti koná řízení soud, který je příslušný pro pachatele nebo spolupachatele nejtěžšího ze sbíhajících se TČ
- Pokud na základě těchto pravidel je příslušných více soudů
  - Koná řízení ten ze soudů, kterému byla podána obžaloba, nebo kterému byla přikázána věc nadřízeným soudem
- Jsou-li dány podmínky pro společného řízení, ale k soudu byly podány samostatné obžaloby nebo návrhy na potrestání, může soud spojit věci - § 23 odst. 3
- Jsou na téhož obžalovaného podána více obžalob u různých soudů, je možné tyto věci spojit pouze pokud bude řízení **soustředěno k jednomu soudu formou delegace**
  - **Delegace** – institut odnětí a přikázání věci
    - Umožňuje se odchýlit od určení místě příslušného soudu pokud je to vhodné nebo nutné
    - Cílem je, aby věc projednal jiný soud
    - Lze jím měnit pouze místní příslušnost
    - § 25 – je vázána na existenci důležitých důvodů
      - ☐ Tyto TŘ nekonkretizuje
      - ☐ Cíl efektivního projednání je možné splnit lépe u daného soudu než u soudu určeného podle zákona
      - ☐ V praxi je důležitým důvodem hospodárnost a rychlost řízení, potřeba společného řízení, vyloučení pochybností o nestrannosti řízení, dosažitelnost důkazů apod.
      - ☐ Hospodárnost nejde nadřazovat řádnému projednání věci, které je předpokladem pro správné rozhodnutí
    - O delegaci rozhoduje nejbližší společně nadřízený soud
      - ☐ Ten rozhoduje usnesením
    - Později je možné znovu rozhodnout o delegaci, pokud dojde k podstatné změně okolností
    - Může k ní dojít v kterékoli fázi řízení a to
      - ☐ Na návrh příslušného soudu
      - ☐ Osob zúčastněných
      - ☐ Bez návrhu

### Řízení proti mladistvému obviněnému

- Upraveno zákonem o soudnictví ve věcech mládeže
- § 37 odst. 1 a 2 – specifická místní příslušnost
  - Odst. 1 - Příslušný je ten soud pro mládež, v jehož obvodu mladiství bydlí. Nemá-li stálé bydliště, soud v jehož obvodu se zdržuje nebo pracuje
    - Prvotním místem tedy není místo spáchání činu, ale **místo, kde mladiství bydlí**
    - Pokud nemá stálé bydliště, následují kritéria, kde se zdržuje nebo pracuje
    - Cílem je nejúplnější zjištění poměrů mladistvého a uložení té nejlepší sankce
    - Také je předpoklad, že pokud spáchal více činů, bude rozhodovat stejný soud
    - **Místo bydliště**
      - ☐ Nelze automaticky ztotožňovat s trvalým pobytem
    - **Pokud nemá bydliště, pak je to místo, kde se zdržuje**
      - ☐ Nejde o místo, kde se nachází pouze přechodně
      - ☐ Jde o místo, kde se vyskytuje trvaleji s ohledem na vazby
      - ☐ *Př. bydliště u prarodičů, bydliště partnera, internát*
    - **Pokud nejde zjistit takové místo, je to místo kde pracuje**
      - ☐ Místo, kde fakticky vykonává práci pro zaměstnavatele
      - ☐ Nikoli faktické sídlo zaměstnavatele
      - ☐ Pokud je více míst, je příslušný soud, u kterého byla podána obžaloba, bylo rozhodnuto o jeho příslušnosti nebo kterému byla věc postoupena

- Odst. 2 – další **2 kritéria**
  - Pokud předchozí nejde zjistit nebo jsou místa podle odst. 1 mimo ČR, koná se řízení v místě, kde bylo provinění spácháno
  - Pokud nejde zjistit ani toto, koná řízení soud pro mládež, v jehož obvodu vyšel čin najevo
  - viz pravidla pro dospělé obviněné
- **Specifický postup pro změnu příslušnosti - § 39**
  - **Postoupení věci**
  - Místní příslušnost soudu může být změněna s ohledem na zájmy mladistvého, pokud soud dospěje k závěru, že je to vhodnější nebo účelnější
  - Důležitý je zde zájem mladistvého a účelnost
  - Soud může postoupit v jakémkoliv stádiu
  - Pokud soud nesouhlasí, musí vyvolat spor o příslušnost
- **Specifika pro společné řízení - § 38**
  - **Odst. 1** – o všech provinění mladistvého a o společném provinění všech mladistvým se koná společné řízení pokud je to vhodné z hlediska všestranného o objektivního projednání věci a hospodárnosti řízení s přihlédnutím k mladistvým
  - **Odst. 2** – pouze výjimečně lze konat společné řízení mladistvého a dospělého, pokud je to vhodné pro objektivní objasnění věci a není to na újmu mladistvého
    - v takovém řízení poté koná soud pro mládež
    - použijí se ustanovení tohoto zákon
  - **Odst. 3** - Pokud tyto podmínky splněny nejsou a byla podána společná obžaloba mladistvého a dospělého, vyloučí soud obžalobu dospělého a postoupí ji příslušnému soudu
  - Řízení ve věcech dětí mladších 15 let – nelze vést společné řízení ani s mladistvým ani s dospělým
- **Řízení konají soudy pro mládež**
  - U jednotlivých soudů působí specializované senáty a samosoudci
  - Pokud rozhodne obecný soud, ač měl rozhodnout soud pro mládež
    - jde o podstatnou vadu řízení
    - tuto vadu nelze napravit v jednání před odvolacím soudem

### Řízení proti právníkům osobám

- Řídí se zákonem o trestní odpovědnosti PO a řízení proti nim
- I zde jsou specifické ustanovení pro stanovení místní příslušnosti - § 29
  - Nelze-li zjistit místo činu nebo by-li čin spáchán v cizině koná řízení soud, v jehož obvodu má právník osoba sídlo nebo v jehož obvodu má obviněná zahraniční PO svůj podnik nebo organizační složku
  - Pokud se tato místa nedají zjistit nebo jsou mimo území ČR, koná řízení soud, v jehož obvodu čin vyšel najevo
- § 31 – **pravidla pro společné řízení**
  - Odst. 1 – proti PO a FO se koná společné řízení, pokud TČ spolu souvisení a pokud tomu nebrání důležité důvody
    - Oddělené vedení řízení je možné pouze výjimečně
    - Důležité důvody
      - ☐ musí skutečně existovat
      - ☐ musí pro orgán vyplývat ze spisu
      - ☐ *Pr. dlouhodobá nedosažitelnost FO, nemožnost postavit FO před soud ze zdravotních důvodů,...*
  - Společné řízení koná krajský soud, je-li příslušný pro rozhodování alespoň o jednom z činů
  - Jsou-li pro nejzávažnější TČ obviněné FO i PO, koná soud příslušný pro FO
  - Trestní odpovědnost FO a PO se posuzuje samostatně
  - Pokud mají být proti obou provedeny stejné úkony, provádí se zpravidla první ve vztahu v FO a poté ve vztahu k PO

## Příslušnost soudů k úkonům v přípravném řízení - § 26

- K provádění úkonů je vždy příslušný okresní soud
  - o Bez ohledu na závažnost činu
  - o Bez ohledu na pravidla podle § 16 a § 17
- **Odst. 1** – příslušný je okresní soud, v jehož obvodu je činný státní zástupce, který podal příslušný návrh
- Toto ustanovení je speciální k ustanovení o příslušnosti soudu
- Provádí pouze úkony taxativně stanovené TŘ  
*př.*
  - o *vzít obviněného do vazby jde pouze na základě schválení soudu*
  - o *domovní prohlídka je pouze na základě písemného příkazu soudce*
- Nález ÚS – aplikace §26 odst. 1
  - o Pokud návrh podává krajský nebo vrchní státní zástupce, určí se příslušnost podle § 18
- **Odst. 2** – soud, u něhož státní zástupce podal návrh podle odstavce 1, se stává příslušným k provádění všech úkonů soudu po celé přípravné řízení, pokud nedojde k postoupení věci z důvodu příslušnosti jiného státního zástupce činného mimo obvod tohoto soudu
- Příslušnost je omezena na dobu trvání přípravného řízení
- Po ukončení přípravného řízení se příslušnost řídí podle § 16 an.
  - o Takto určený soud je poté příslušný k provádění všech úkonů

# OBVINĚNÝ & OBHÁJCE

## OBVINĚNÝ jako strana trestního řízení

- Důležitým účastníkem je osoba, proti které se řízení vede
- Ta bývá označována různým způsobem
  - o **Podezřelý**
  - o **Obviněný**
  - o **Obžalovaný**
  - o **Odsouzený**
- Označení odpovídají i různá postavení, povinnosti a práva v rámci trestního řízení
  - o Primárně jsou upravena v TŘ, ale i v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže a zákon o trestní odpovědnosti PO a řízení proti nim
- Pro označení osoby, proti které se vede řízení používá TŘ **pojmy**
  - o **Podezřelý**
    - Ten, proti kterému se vede řízení před zahájením trestního stíhání - § 160 TŘ
    - § 32 TŘ – je zde je uvedeno, kdo je podezřelý
    - § 158 odst. 8 věta druhá TŘ – je uvedeno s výjimkou podezřelého
    - § 76 odst. 1 TŘ – zadržení podezřelé osoby
    - Jde o osoby v rámci postupu před zahájením řízení podle § 168 – stav prověřování (§ 159 TŘ)
    - Je jím i osoba, které bylo v rámci zkráceného řízení oznámeno podezření - § 179b odst. 3
  - o **Obviněný**
    - Bylo zahájeno trestní řízení až do nařízení hlavního líčení
  - o **Obžalovaný**
    - Obžalovaný po nařízení hlavního líčení až do nabytí právní moci rozsudku
    - Nezaměňovat s podáním nebo doručením obžaloby
  - o **Odsouzený**
    - Obžalovaný po vydání odsuzujícího rozsudku, který nabyl právní moci - § 122 TŘ
- Způsobilost být osobou, proti které se vede řízení není u FO vyjma smrti omezena žádnými faktory
  - o Ani svéprávností nebo věkem
  - o Jednotlivé úkony mohou být činěny i osobami s omezenou svéprávností
  - o FO s omezenou svéprávností
    - Může činit všechny úkony, vyjadřovat se k důkazům, navrhnout důkazní prostředky, podávat opravné prostředky, zvolit si obhájce a radit se s ním (§33 odst. 1 poslední věta)
    - Má rozšířená práva z hlediska práva na obhajobu
- U PO vzniká způsobilost okamžikem jejich vzniku a trvá až do zániku
  - o U PO přechází odpovědnost na všechny právní nástupce - §10 odst. 1 z. o odpovědnosti PO
  - o § 6 odst. 1 – je vyloučena trestní odpovědnost ČR a územně samosprávných celků při výkonu státní správy
    - při výkonu samosprávy nikoli
    - pokud mají majetkovou účast na jiné PO – trestní odpovědnost této PO není vyloučena
- Od způsobilost být osoba, proti které se řízení vede, je třeba odlišovat procesní způsobilost
  - o Způsobilost samostatně provádět procesní úkony
  - o U omezeně svéprávných FO ji zákon zásadně omezuje – zajišťuje ale větší ochranu jejich práv prostřednictvím zastupování
    - **zákonným zástupcem** - § 34 TŘ
    - **advokátem** - § 35 TŘ an.
- Možnost vykonávat funkci zákonného zástupce a obhájce i proti vůli obviněného, pokud je to v prospěch této PO - § 34, § 41
- zákon o odpovědnosti PO - neomezuje způsobilost trestně odpovědnost osob samostatně provádět procesní úkony - § 6
  - o Vzhledem k jejich povaze, ale za ni činí úkony ten, kdo je oprávněn činit za ni úkony před soudem podle OSŘ (tzv. *zástupce PO*)
    - Tato osoba musí prokázat oprávnění činit úkony za PO

- PO si může také zvolit zmocněnce – prokazuje se písemnou plnou mocí nebo ústně do protokolu
  - Současně může mít v řízení pouze jednoho zmocněnce
  - Činit úkony nemůže osoba, co je zároveň obviněným, poškozeným nebo svědkem v téže věci
    - Pokud je zjištěno v průběhu řízení, je PO vyzvána aby určila jinou osobu a stanoví jí lhůtu (zpravidla 7 dnů)
      - Pokud není určena nebo nemá osobu nebo jí nelze doručovat písemnosti
        - Je jí opatrovník ustanoven
  - Tito zástupce, zmocněnci, opatrovníci poté mají v řízení stejná práva, jako ten, proti němuž se vede řízení - § 34 odst. 2 až 6 z. o trestní odpovědnosti PO
- Obviněným se podezřelý stane **až je mu doručeno usnesení o zahájení trestního řízení**
  - musí se tak stát nejpozději ani počátku prvního výslechu
  - doručuje se do vlastních rukou bez možnosti uložení
  - **opis usnesení o zahájení se doručuje podezřelému i jeho obhájci**
    - Okamžik doručení je klíčový – poté mají orgány možnost použít proti obviněnému všechny procesní prostředky, které je možno použít po zahájení trestního řízení (př. *vzetí do vazby*)
- Obviněná FO, která je cizincem
  - Pokud využije oprávnění na předklad usnesení o zahájení trestního stíhání
    - Nepostačuje pouze doručení v ČJ, pokud sdělí, že poučení nerozumí
    - Postačuje doručení v ČJ pouze pokud obviněný uvede, že rozumí sdělenému obvinění a je schopný se vyjádřit
    - Platí i tehdy pokud nebylo doručeno v důsledku nemožnosti ihned vyhotovit překlad
      - Př. *velký počet účastníků, nemoc tlumočnicka*
  - § 28 odst. 3 – teprve doručením překladu započne běh lhůty

#### **Zákonné prostředky, které lze použít proti obviněnému až po zahájení jeho trestního stíhání**

- ☐ nárok obviněného na bezplatnou obhajobu nebo obhajobu za sníženou odměnu - § 33 odst. 2
- ☐ ustanovení opatrovníka - § 34 odst. 2
- ☐ ustanovení obhájce - § 39
- ☐ zajištění náhrada škody poškozenému nebo vydání bezdůvodného obohacení - § 37
- ☐ vzetí do vazby - § 68
- ☐ rozhodování o dalším trvání vazby, propuštění vazby, nahrazení vazby
- ☐ omezení obviněné osoby ve výkonu trestu - § 64a
- ☐ zadržení obviněného
- ☐ uložení zákazu vycestování do zahraničí
- ☐ uložení kteréhokoli z předběžného opatření
- ☐ předvedení obviněného k výslechu
- ☐ výslech obviněného
- ☐ výzva k napsání potřebného počtu slov k ověření podpisu obviněného
- ☐ provedení úkonů k ověření totožnosti obviněného
- ☐ vyšetření duševního stavu obviněného
- ☐ nařízení pozorování obviněného ve zdravotnickém zařízení za účelem zjištění duševního stavu
- ☐ rozhodnutí o povinnosti obviněného nahradit náklady řízení
- ☐ rozhodnutí o povinnosti obviněného nahradit škodu poškozenému - § 154 TR
- ☐ obviněný má možnost sjednat dohodu a vině a trestu
- ☐ bez přítomnosti obviněného může být konáno hlavní líčení - § 202 odst. 2-5
- ☐ může být realizován tzv. oddělený výslech obviněných osob - § 208 TR
- ☐ obviněný může být vykázán z jednací síně během hlavního líčení při výslechu svědka
- ☐ může být konáno veřejné jednání bez přítomnosti obviněného - § 241, § 263 odst. 4, § 265r odst. 4 TR

### Proti obviněné osobě jde použít i jiné prostředky, jejichž použití není podmíněno zahájením trestného stíhání

- ☐ vyžádání údajů, které jsou předmětem bankovního tajemství
- ☐ sledování bankovního účtu
- ☐ uložení pořádkové pokuty nebo přenechání k uložení kárného opatření
- ☐ uložení povinnosti vydat věc důležitou pro trestní řízení nebo její odnětí
- ☐ zajištění nemovitě a nehmotné věci jaké nástroje nebo výnosu s trestné činnosti nebo omezení dalších práv souvisejících s takovou věcí
- ☐ také ohledání takové věci
- ☐ § 82 an. TŘ – provedení domovní prohlídky nebo prohlídky jiných prostor, osobní prohlídka
- ☐ zadržení poštovní zásilky
- ☐ odposlech a záznam telekomunikačního provozu - § 88
- ☐ prohlídka těla
- ☐ provedení zkoušky těla
- ☐ sledování osob a věcí
- ☐ použití agenta
- ☐ možnost řízení proti uprchlému - § 32

### Práva obviněné osoby

- Právo vyjádřit se ke všem skutečnostem, které jsou mu kladeny za vinu, a ke všem důkazům
  - o Může být realizováno po doručení obviněné trestním orgánem
  - o V rámci výslechu musí být obviněnému dána možnost se vyjádřit a souvisle vylíčit okolnosti, které jsou předmětem obvinění
  - o Obviněný ale nesmí být k výpovědi nebo doznání jakkoli donucen
  - o Toto právo může realizovat v jakékoli fázi řízení – i až před soudem
    - Předsedou senátu může být, ale obviněný upozorněn, aby vypovídal k věci – toto právo soudu nemůže být zneužito
- Není povinen vypovídat
  - o Má toto právo i bez uvedení důvodu
- Podezřelý má stejná práva jako obviněný, pokud je proti němu vedeno zkrácené přípravné řízení
- FO náleží tato práva i pokud je omezeně svéprávný
- Obviněný má právo hájit se sám – **právo vyjádřit se**
- Právo navrhnout důkazy
- Právo hájit se prostřednictvím obhájce
- **Nikdo není povinen sám sebe obviňovat**
  - o to nevylučuje, aby dobrovolné sebeobvinění bylo legitimním důkazem
  - o osoba, ale musí být obviněná a poučena o svých právech
  - o jako důkaz nemůže být použita výpověď zasahujících policistů o sebeobvinění obviněného – obzvlášť pokud byl až následně poučen
- **Soudy mají povinnost vytvořit obviněnému prostor k vyjádření**
  - o I pokud se chce obviněný účastnit na hlavním líčení, ale z objektivních důvodů mu nevyhovuje termín
  - o Žádost obviněného o odročení hlavního líčení nebo veřejného zasedání – zohledňuje se i přístup obviněného k trestnímu stíhání
- Obviněný má kdykoli během trestního řízení právo nahlížet do spisu
  - o Výjimky
    - nahlížení do protokolu o hlasování
    - údaje o svědčích z utajovanou totožností
  - o Má také právo činit si z něj výpisky a poznámky a na vlastní náklady činit kopie
  - o § 65 odst. 2 – právo policejního orgánu znemožnit nahlédnutí do spisu během vyšetřování
    - Tento postup policejního orgánu v přípravném řízení musí být náležitě odůvodněn
- Po ukončení přípravného řízení má obviněný právo na dostatečnou lhůtu pro nastudování spisu a učinění návrhů na doplnění dokazování - § 166 odst. 1 TŘ
- Po podání obžaloby je obviněnému nejpozději se sdělením obvinění doručen opis s výzvou ke sdělení případných návrhů na doplnění dokazování

- **Novela TŘ z 2020**
  - o Předseda senátu má povinnost upozornit obžalovaného, že se má vyjádřit k obžalobě v něm určené lhůtě
    - **zda se cítí vinen**
    - **zda má zájem uzavřít se státním zástupcem dohodu o vině a trestu**
    - **zda souhlasí s popisem skutku a trestem nebo ochranným opatřením**
    - *právo označit skutečnosti, které považuje za nesporné*
  - o Spolu s tímto, poučí předseda obviněného o následcích takového prohlášení
    - *Například, že prohlášení může za něj učinit prostřednictvím svého zástupce*
  - o Pokud zašle obviněný vyjádření k obžalobě, předseda senátu jej doručí státnímu zástupci
- Na hlavním líčení, předseda vyzve obžalovaného, aby se vyjádřil k obžalobě – včetně poučení
  - o Pokud se vyjádřil dříve, zeptá se zda setrvává na vyjádření
  - o Obhájce za něj může učinit prohlášení, nikoli však doznání nebo prohlášení viny
- Práva v průběhu hlavního líčení
  - o Právo vyjádřit se ke všem důkazům - § 204
    - A to i k těm, které byly provedeny za jeho nepřítomnosti
  - o Pokud jsou splněny podmínky pro odročení, musí předseda zjistit, zda obžalovaný nenavrhne nové důkazy, které by bylo třeba k dalšímu líčení opatřit
  - o Právo vyjádřit se k celé věci v závěrečné řeči - § 217
- Možnost vyjádřit se i v odvolacím řízení a dovolacím
  - o **Odvolání** – na začátku řízení a v konečném přednesu
  - o **Dovolání** – písemně k návrhu státního zástupce, po zahájení řízení i v konečném návrhu
- **Pokud dojde ke sjednání o vině a trestu**
  - o musí mu být státním zástupcem doručena kopie dohody
  - o v řízení o schválení dohody má právo možnost se k návrhu vyjádřit - § 314q odst. 3
- Pokud má předseda za to, že je v hodné sjednání dohody o vině a trestu, vzhledem k okolnostem
  - o řádně poučí obžalovaného o této možnosti a jejích důsledcích
  - o pokud obžalovaný a státní zástupce projeví zájem jednat o této dohodě, předseda hlavní líčení na nezbytnou dobu přeruší, případně odročí
- **Návrh na sjednání dohody o vině a trestu může podat jak státní zástupce, tak obžalovaný**
  - o předseda senátu ale není povinen návrhu vyhovět
- **Dohoda o vině a trestu**
  - o sjednává ji státní zástupce s obžalovaným a případně jeho státním zástupcem
  - o přítomný může být i poškozený
  - o státní zástupce při něm postupuje přiměřeně podle § 175a TŘ
- Pokud je hlavní líčení odročeno, státní zástupce bezprostředně po skončení jednání vyrozumí soud o jeho výsledku
- **Pokud dojde ke sjednání a hlavní líčení bylo odročeno, pokračuje se v hlavním líčení**
  - o státní zástupce nejdříve přednese obsah sjednané dohody a navrhne soudu schválení
  - o pokud nedošlo k dohodě o náhradě škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, státní zástupce na tuto skutečnost musí soud upozornit
  - o po přednesení návrhu se postupuje v hlavním líčení přiměřeně podle § 314q a § 314r TŘ
- Pokud k dohodě o vině a trestu nedojde nebo ji soud neschválí, pokračuje se v líčení o původní obžalobě
  - o V dalším řízení se k dohodě nepřihlíží, ledaže obžalovaný požádá, aby prohlášení bylo považováno za prohlášení viny podle § 206c
- Pokud nedojde ke sjednání dohody, může obžalovaný prohlásit, že souhlasí s kvalifikací nějakého skutku v obžalobě
- **Povinnosti předsedy senátu před přijetím prohlášení viny**
  - o musí zjistit stanovisko státního zástupce, poškozeného a zúčastněné osoby
  - o soud prohlášení viny nepřijme, pokud není v souladu se zjištěným skutkovým stavem, nebo pokud v předchozím řízení došlo k závažnému porušení práv obviněného
  - o soud nemusí prohlášení přijmout, pokud tento postup nepovažuje za vhodný vzhledem k okolnostem
  - o pokud soud rozhodne o přijetí, neprovádí se dokazování v rozsahu, v jakém se obviněný přiznal
    - skutečnosti uvedené v prohlášení nemohou být přezkoumané v opravném řízení
  - o pokud soud prohlášení nepřijme, k prohlášení viny se nepřihlíží

- **Obviněný má po zahájení řízení široká oprávnění**

- Právo uvádět okolnosti a navrhnout důkazy – toto právo může být realizováno kdykoli během řízení
- Vyjma návrhu na doplňování dokazování má právo činit i další návrhy
  - ☐ Návrhy na rozhodnutí soudu
  - ☐ Vznést námitku podjatosti
  - ☐ Vznést návrh, aby bylo v rámci hlavního řízení umožněno provést důkaz
  - ☐ Žádost o propuštění z vazby
- Obviněný může podávat žádosti
  - ☐ Žádost o navrácení lhůty k podání opravného prostředku
  - ☐ Žádost o zrušení předběžného opatření
  - ☐ Žádost o zrušení nebo omezení zajištění poškozeného k náhradě škody,...
  - ☐ Žádost policejnímu orgánu o přezkoumání postupu - §157a TŘ
  - ☐ Žádost o odročení hlavního líčení ze závažných nebo zdravotních důvodů

- **Právo obviněného podávat opravní prostředky zahrnuje**

- ☐ Stížnosti proti postupu policejního orgánu
  - ☐ Odvolání proti výroku rozsudku
  - ☐ Odpor proti trestnímu příkazu
  - ☐ Návrh na obnovení řízení
  - ☐ Žádost ministru spravedlnosti
- Pokud se obviněnému oznamuje rozhodnutí, běží zákonná lhůta pro podání opravného prostředku od oznámení/doručení, které bylo učiněno nejpozději
- **Pokud má obviněné obhájce**
- může si jej zvolit a kdykoli se s ním radit
  - během výslechu se ale výslovně nemůže radit, jak odpovědět na otázku, která již byla položena
  - může žádat, aby byl vyslýchán za účasti obhájce a aby se obhájce účastnil i jiných úkonů v přípravném řízení
    - pokud je požadavek včas vznesen, musí policejní vyrozumět o konání obhájce, pokud jde provedení odložit
      - ☐ včasnost se posuzuje podle okolností – obvykle jsou to dva týdny
      - ☐ nevyhovění neznamená, že je porušeno právo na spravedlivý proces v celém řízení
  - **Právo kdykoli během trestního řízení ukončit zmocnění obhájce a zvolit si nového**
    - Poté musí včas oznámit změnu **OČTŘ**, jinak je dřívější obhájce povinen vykonávat činnost v řízení
    - Změna obhájce není důvodem pro odložení a změnu úkonů
    - Pokud jsou oba o hlavním řízení poučeni, ale nově zvolený zástupce ne, není to překážkou pro konání líčení
  - Pokud je obviněný ve vazbě nebo výkonu trestu, má právo se s obhájcem radit bez přítomnosti jiné osoby – i bez přítomnosti vězeňské služby
  - Obviněný ve vazbě má právo na použití telefonu ke kontaktu se svým obhájcem – pokud na to nemá prostředky, umožní mu kontakt na své náklady věznice
  - Je nepřipustná kontrola korespondence mezi obviněným a obhájcem
  - Obviněný má právo neomezeně přijímat návštěvy svého obhájce
  - Obdobná práva má i odsouzený ve výkonu odnětí svobody
- Pokud je obviněný cizincem a prohlásí, že neovládá český jazyk, je oprávněn při realizaci práv používat mateřský jazyk nebo jazyk, o kterém uvede, že ho ovládá

**Bezplatná obhajoba/obhajoba za sníženou odměnu**

- Pokud obviněný osvědčí, že nemá prostředky na obhajobu, rozhodne soudce, že má nárok na obhajobu bezplatnou nebo za sníženou odměnu
- Pokud vyplývá z důkazů, že nemá dostatek prostředků, může být rozhodnuto o bezplatné obhajobě i bez návrhu obviněného
- Potom náklady obhajoby hradí stát
- Návrh na rozhodnutí podle § 37 odst. 2 TŘ jsou oprávněni podat
  - obviněný a jeho zástupce
  - další osoby podle § 37 odst. 1

- Návrh na takové rozhodnutí podává obviněný
  - o v přípravném řízení prostřednictvím státního zástupce
  - o v hlavním líčení soudu, který koná řízení v prvním stupni
- proti rozhodnutí je přípustná stížnost s odkladným účinkem
- **k přiznání nároku na bezplatnou obhajobu může dojít tedy dvěma způsoby**
  - ☐ na návrh obviněného
  - ☐ bez jeho návrhu, pokud je to potřeba k ochraně jeho práv – přihlíží se ke složitosti řízení i specifickým poměrům obviněného
- pokud je pravomocným rozhodnutím soudu obviněnému přiznán tento nárok, pokud o to požádá, bude mu neprodleně ustanoven obhájce – o tom rozhoduje soud
- společným předpokladem pro přiznání nároku je nemajetnost obviněného
  - o pokud rozhoduje soud o návrh obviněného, obviněný nese důkazná břemeno nemajetnosti
    - pokud obviněný nepředloží na výzvu soudu ve lhůtě důkazy, je na místě o zamítnutí návrhu
    - soud není povinen opatřovat podklady pro rozhodnutí
    - pokud obviněný důkazy nepředloží a konstatuje výši důchodu nebo sociálních dávek, není to dostatečné
  - o pokud soud rozhoduje bez návrhu obviněného
    - vychází se z důkazů o nemajetnosti, které byly doposud shromážděny orgány činnými v trestním řízení
  - o **pokud to odůvodňují poměry obviněného je na místě rozhodnout o obhajobě pouze za sníženou odměnu**
    - soud uvede procentuální část hrazení nákladů
    - při tomto rozhodování není soud vázán návrhem obviněného ani státního zástupce
    - při žádosti i bezplatnou obhajobu, lze přiznat obhajobu za sníženou odměnu a naopak
  - o rozhodnutí o nároku na bezplatnou obhajobu jde učinit v rámci kterékoli fáze řízení
    - přípravní řízení, řízení v prvním stupni, odvolací řízení, řízení o mimořádném opravném prostředku, vykonávací řízení
    - nejpozději však při usnesení o povinnosti uhradit státu náklady, které byly již dříve státem uhrazeny přidělenému obhájci
      - ☐ při tomto rozhodnutí je totiž obligatorně vždy soud povinen zkoumat schopnost obviněného tuto povinnost plnit
      - ☐ právní moci tohoto rozhodnutí soud stanoví, že obviněný nemá právo na obhajobu bezplatnou nebo za sníženou odměnu
      - ☐ pokud obviněný o to požádá po právní moci tohoto rozhodnutí, soud o tom již nerozhoduje
- **všechny OČTŘ jsou vždy povinny poučit obviněného o jeho právech se zaměřením na umožnění plného poskytnutí uplatnění jeho práv**
- **obviněného, který byl zadržen nebo zatčen je třeba poučit také o**
  - o právu na naléhavou lékařskou pomoc
  - o maximální lhůtě, po kterou může být omezen, než bude předán soudu
  - o možnosti kontaktu blízké osoby
- orgán, který provede zadržení či zatčení, předá bez zbytečného odkladu obviněnému písemné poučení o jeho právech
  - o obviněný má právo si poučení u sebe nechat po celou dobu omezení nebo zbavení osobní svobody
  - o musí mu být dán prostor si poučení řádně přečíst
- **zákon o soudnictví ve věcech mládeže – zvláštní úprava práv**
  - o rozšíření povinného zastoupení mladistvého již od zatčení
  - o k tomu se užívá obecná úprava v TŘ
  - o právo na zacházení přiměřené jeho věku, vyspělosti a zdrav. stavu
- **zákon o odpovědnosti PO neobsahuje specifickou úpravu**
  - o užívají se obecná ustanovení TŘ
  - o nepoužije se ale ustanovení §36 a §36a o nutné obhajobě
  - o PO si může vedle obhájce zvolit zástupce, kterému lze udělit plnou moc písemně nebo ústně do protokolu
  - o v řízení může mít PO ale současně pouze jednoho zmocněnce

## Opatrovník obviněného

- Oprávněn obviněného zastupovat – vybrat zástupce, činit za něj návrhy, podávat žádosti, podávat opravné prostředky
- Má právo se účastnit úkonů, kterých se může účastnit obviněný
- Může tato práva vykonávat ve prospěch obviněného i proti jeho vůli
- Zákonný zástupce nezletilé osoby – oba rodiče, pokud nebyly zbaveni rodičovské odpovědnosti
  - o Pokud se rodiče nedohodnou, rozhodne na návrh rodiče soud - § 877 odst. 1 OZ
  - o Pokud jeden z rodičů nežije, není znám, nemá rodičovskou odpovědnost, vykonává rodičovskou odpovědnost druhý rodič
  - o U osvojení jsou zákonnými zástupci osvojitelé podle OZ
  - o Pokud je dítě osvojeno manželi nebo manželem rodiče, jsou zákonnými zástupci oba manželé
  - o V ostatních případech je zákonným zástupce dítěte pouze jeho osvojitel
- Zástupcem osoby, která byla omezená na svéprávnosti, je soudem jmenovaný opatrovník
  - o Opatrovníkem nemůže být osoba, jejíž zájmy jsou v rozporu se zájmy opatrovance, ani zařízení, ve kterém opatrovanec pobývá a kde jsou mu poskytovány služby či osoba závislá na takovém zařízení
  - o Soud jmenuje opatrovníkem osobu navrženou opatrovancem, pokud to není možné jmenuje jinou vhodnou osobu (většinou z rodiny nebo osobu blízkou)
- Opatrovníku musí být soudem také doručováno
  - o od doručení nebo oznámení pak běží lhůty pro odvolání
- Je oprávněn nahlížet na spisu a musí mu být oznámeny všechny usnesení, proti kterým může obviněný podat stížnost – ostatní se oznamují pouze advokátovi
- Musí mu být oznámeno konání hlavního líčení
- V rámci hlavního líčení má právo být přítomen a klást všem vyslychaným osobám otázky
- Je také oprávněn se osobně účastnit realizace procesních úkonů, kterých se může účastnit pouze obviněný
- Tato práva je povinen vykonávat jménem obviněného
- Stížnost a dovolání podané ve prospěch obviněného mohou být vzaty zpět pouze se souhlasem obviněného - § 144 odst. 4, § 250 odst. 3 T5
- Opatrovníkem bude v trestním řízení zpravidla ustanovená osoba z řad rodiny, zástupce obce či kraje, advokát,...
- Každý opatrovník musí se svým ustanovením souhlasit s výjimkou advokáta
- Pokud je nebezpečí z prodlení a opatrovník nemůže vykonávat práva nebo nebyl ustanoven, bude obviněnému ustanoven opatrovník
  - o Jinou osobu než advokáta lze ustanovit opatrovníkem jen s jejím souhlasem
  - o Nelze ustanovit osobu, která má jiný zájem na výsledku řízení
  - o Usnesení o ustanovení opatrovníka se oznamuje opatrovníkovi a někdy i obviněnému – proti tomuto usnesení je přípustná stížnost

## OBHÁJCE

- může jím být **jen advokát**
- obhájce se nemůže dát zastoupit koncipientem
- nahlížet do spisu může i koncipient
- nemůže jím být advokát, proti kterému bylo zahájeno trestní řízení a v důsledku toho má v řízení postavení obviněného, svědka nebo zúčastněné osoby
- nemůže být ani obhájcem advokát, který podává **znalecký posudek** nebo je tlumočnickem
- při poskytování služeb je nezávislý
- je vázán právními předpisy a v jejich mezích i příkazy klienta
  - o **pravdivost a úplnost vyličených skutečností poskytnutých klientem není advokát bez jeho souhlasu oprávněn ověřovat**
- § 97 TŘ – povinnost svědčit se vztahuje i na obhájce přítomného u události
  - ☐ pokud je předvolán, může se ale odvolat na zákonem stanovenou povinnost mlčenlivosti
  - ☐ musí mlčet o všech skutečnostech, které se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb
  - ☐ zprostit mlčenlivosti advokáta může pouze klient – po je ho smrti či zániku právní nástupce klienta
  - ☐ zproštění mlčenlivosti je činěno písemně a kromě advokáta se dává na vědomí také příslušnému OČTŘ – v řízení před soudem lze učinit ústně do protokolu
  - ☐ povinnost mlčenlivosti trvá i po vyškrtnutí ze seznamu advokátů

## Nutná obhajoba

- Advokát musí přispívat k zákonnosti procesu
- **k tomuto patří zásada tzv. rovnosti zbraní**
- Má to vyrovnávat předpokládaný handicap obviněného
- Jiná konstrukce je u povinného zastoupení při podávání mimořádných opravných prostředků
  - Zde se požaduje vyšší míra právní znalosti k vypracování kvalifikovaného podání
- u PO a mladistvých jsou rozdíly – stanoví příslušné zákony
- když obviněný obhájce nemá, i když jej mít již musí - lze provádět pouze úkony, které nesnesou odkladu
  - pokud se koná výslech obviněného, který není neodkladný, nemůže obviněný zhojit vadu důkazu svým souhlasem – důkaz nelze použít
- každé porušení práva na nutnou obhajobu, ale nezakládá možnost dovolání – je pouze pokud nebyl obhájce přítomný při hlavním líčení, kde se prováděly rozhodující důkazy
- obhajobu nemůže převzít ani obhájce druhého obviněného, pokud k tomu nemá řádnou **substituční plnou moc** nebo ho soud neustanovil obhájcem prvního obžalovaného
- nerespektování ustanovené o nutnou obhajobě je překážkou pro nabytí právní moci rozhodnutí – je totiž vyžadováno doručení obhájci
- obviněný musí být obhájce již v přípravném řízení zejména
  - pokud je ve vazbě, výkonu trestu, výchovném opatření, zdravotnickém ústavu,...
  - pokud je omezena svéprávnost
  - řízení proti uprchlému
- obviněný musí mít obhájce také, pokud to považuje soud nebo v přípravném řízení státní zástupce za nutné
  - zejména pokud mají vzhledem k duševním nebo tělesným vadám pochybnosti o způsobilosti se řádně hájit
  - vady nejsou konkretizovány zákonem – posuzuje soud/ státní zástupce
  - posouzení se odvíjí individuálně
  - u duševních vad může být dán podnět pro znalecký posudek
- řízení o TČ s vrchní sazbou minimálně 10 let
  - obviněný musí mít obhájce již v přípravném řízení
- *další případy nutné obhajoby stanoví zákon - příklady*
  - širší spektrum je u hlavního líčení o vykonávacím řízení
  - řízení proti odsouzenému, který již zemřel
- v některých případech se může obviněný obhájce vzdát - § 36 an.
- Vzdání se obhájce, může vzít obviněný kdykoli zpět
  - musí s tím ale předložit plnou moc nebo si obhájce zvolit, jinak mu bude ustanoven
  - poté se ale už nemůže obhájce znovu vzdát
- **zvolený obhájce**
  - předchází uzavření smlouvy o poskytování služeb – forma není stanovena (*možno uzavřít i konkludentně*)
  - většinou jsou v nich ale vylíčeny skutečnosti pro obhajobu a ujednaná cena
  - pokud si obviněný nezvolí, ani mu ho nezvolí zákonný zástupce, může mu ho zvolit jiná blízká osoba viz zákon
    - o omezeně svéprávného je možno učinit i proti jeho vůli
  - obviněný si může místo obhájce ustanoveného nebo zvoleného jinou osobou, zvolit obhájce jiného
    - poté se uplatní obdobná pravidla jako u změny obhájce
  - pokud si obhájce zvolí dva nebo více obhájců a neoznámí soudu, kterého zmocnil k danému úkonu, určí to soud
  - poskytování služeb začíná udělením plné moci – není rozhodující datum uzavření smlouvy o poskytování služeb
- **vyloučení advokáta**
  - rozhoduje soud i bez návrhu, pokud jsou dány důvody podle § 35 TR nebo pokud se opakovaně nedostaví k úkonům
  - soud o tom rozhodne i pokud vykonává obhajobu více osob s odlišnými zájmy v daném řízení
    - poté dále nemůže vykonávat obhajobu ani jednoho

- o kolizi nejde, pokud se liší výpovědi o okolnostech
- musí se jednat o rozpor spočívající ve vzájemném obviňování
- musí zde být skutečná existující kolize zájmů – nejde pouze o případy, kdy kolize hrozí
- pokud není tento problém rozpoznán a řešen, jde o porušení práv na obhajobu – je důvodem pro vrácení věci k došetření, kdy v dalším řízení je potřeba zopakovat všechny důkazy prováděné v době kolize
- **ke kolizím může docházet i při substitučním zastoupení**
  - poté je vyloučen pouze zástupce, který se účastnil dané situace
  - další spolupracující zástupci, mohou obviněného obhajovat
- před rozhodnutím soud umožní obviněného a obhájce, aby se k věci vyjádřili
- pokud je obhájce vyloučen, musí být dána obviněnému přiměřená lhůta na zvolení nového obhájce
  - u nutné obhajoby se postupuje podle zákona
- proti tomu je přípustná stížnost s odkladným účinkem
- **ustanovený obhájce**
  - když obviněný nemá obhájce a mít ho musí, bude mu ustanoven
  - pokud je více obviněných s neodporujícími si zájmy, je jim zpravidla ustanoven společný obhájce
  - pro účely ustanovení, soud vede seznam obhájců, kteří souhlasí s ustanovením u daného soudu
    - pokud toto není, stanoví advokáta z advokátů podřízených soudu
    - obhájce jsou ustanoveny postupně v abecedním pořadí ze seznamu
  - **pokud dojde ke spojení věci a v každé je ustanoven obhájce, bude zrušeno pověření těch, kteří byly ustanoveni později**
    - pokud byly ustanoveni současně, rozhoduje závažnost činu
  - **zproštění nutné obhajoby** – obhájce může žádat o zproštění povinnosti obhajoby
    - soud rozhodne o zproštění i pokud obhájce nevykonává činnost
    - před rozhodnutím umožní obviněnému a obhájci se vyjádřit
    - proti tomu je přípustná stížnost s odkladným účinkem

## POŠKOZENÝ & ZÚČASTNĚNÁ OSOBA

- účelem trestního řízení je stíhat TČ a dosoudit pachatele a vykonat trest nebo ochranné opatření
- nárok poškozeného není vlastním předmětem řízení
- jde o **beneficium legis**, které je dána poškozenému
- poškozený má poměrně široká práva, ale není povinen je vykonávat

### POŠKOZENÝ

- definice v § 43 odst. 1
  - o ten, komu bylo ublíženo na zdraví, způsobena škoda nebo nemajetková újma
  - o ten, na úkor, jehož se pachatel obohatil
- **poškozený, kterému bylo ublíženo na zdraví**
  - o škoda má být nahrazena peněžitou částkou, která má plně vynahradit bolest a další útrapy a újmy (*nemajetková újma, ztížení společenského uplatnění*)
  - o pokud je způsobena smrt nebo zvlášť závažné ublížení na zdraví
    - poškozený musí nahradit i duševní útrapy rodině peněžitou náhradou
  - o pokud výši náhrady nejde určit – je stanovena podle zásad slušnosti
  - o způsob a výše náhrady se určují tak, aby byly odčiněny i okolnosti zvláštního zřetele hodné
    - *například úmyslné způsobení újmy, použití lsti, zneužití závislosti, diskriminace, ...*
    - *v úvahu se bere i obava poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví*
- **poškozený, kterému byla způsobena majetková škoda**
  - o hradí se peněží vyjádřená skutečná škoda
  - o vedle skutečné škody se může hradit i ušlý zisk
- **poškozený, kterým vznikla nemajetková újma**
  - o myslí se tím příkoří zasahující do osobní sféry poškozeného
  - o zejména půjde o zásah do intimity, rodiny, duševní sféry
  - o jde poté o peněžitou náhradu – při stanovení se zvažuje závažnost zásahu apod.
  - o použije se zde i § 2957 OZ
- **poškozený, na jejichž úkor se pachatel obohatil**
  - o pachatel získá prospěch - § 43 odst. 1
    - plněním bez právního důvodu
    - plněním z právního důvodu, který odpadl
    - protiprávním užitím cizí hodnoty
- **poškozeným poté může být kterákoli FO, ale i PO**
  - o u PO jde pouze majetkovou škodu nebo obohacení na její úkor – neuvažujeme zde o poškození zdraví
  - o př. poškozené PO
    - zdravotní pojišťovna u TČ, kterým bylo ublíženo na zdraví
      - do této pozice se pojišťovna může vkládat pouze tehdy, pokud alespoň částečně uhradila náklady poškozeného
    - stát ČR - například u krácení daně nebo jiného poplatku apod.
- § 43 odst. 2 – negativní výčet poškozených
  - o za poškozeného nelze považovat toho, kdo se činem cítí morálně poškozen, pokud škoda není zaviněna pachatelem nebo není v příčinné souvislosti s TČ

### Skupiny poškozených podle TŘ

- o **Poškození, kteří jsou subjektem adhezního řízení**
  - má právo uplatnit nárok vůči obviněnému a navrhnout, aby soud na konci hlavního líče uložil povinnost nahradit škodu
- o **Poškození, kteří nejsou subjektem adhezního řízení**
  - tím pádem nemá právo žádat náhradu škodu
  - jde o poškozené, který nevznikla žádná škoda nahraditelná peněží, nebo například škoda již byla nahrazena v jiném řízení
  - nicméně poškozený má stále procesní práva podle § 43 TŘ
- o **Adhezní řízení**
  - jde o součást hlavního líčení v trestním řízení – ta část, kde se projednává nárok poškozeného
  - obvykle splývá s dokazováním v hlavním líčení

## Rozdíl mezi poškozeným a obětí

- Často se pojmy zaměňují
- Částečně splývají
- Zákon o obětech – **obětí je FO, které bylo nebo mělo být TČ ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma, nebo na jejíž úkor se pachatel obohatil, stejně jako příbuzní v pokolení přímém, sourozenec, osvojenec, osvojitel, manžel nebo registrovaný partner, druh oběti, které byla TČ způsobena smrt nebo osoba, které ke dni smrti poskytovala nebo byla povinna poskytovat výživu, pakliže tyto osoby utrpěly v důsledku smrti oběti újmu**
  - Rozdíly
    - ☐ pouze FO
    - ☐ nemusí ji být přímo ublíženo, stačí když jí mělo být ublíženo
    - ☐ v případě smrti se výčet rozšiřuje
  - Definice je tedy široká
  - obětí je jak **oběť přímá** tak **oběť nepřímá**
  - **pokud je osob víc, každá z nich se považuje za oběť**
  - za TČ se podle tohoto zákona považuje i čin jinak trestný – například pokud byla způsobena škoda neodpovědnou osobou (*věk, nesvéprávnost*)
  - na postavení nemá vliv, zda byl zjištěn pachatel
  - pojem poškozený je užší, také v tom, že ke škodě musí skutečně dojít
- Podskupinou obětí je **zvlášť zranitelná oběť**
  - Půjde o dítě nebo handicapovanou osobu
  - Jde o oběti, které jsou zvlášť náchylné k sekundární viktimizaci
- Oběť je subjektem ochrany státu, ale nelze ji považovat za stranu řízení tak jako poškozeného
- Obětí je pouze FO, protože jen ona je schopna vnímat újmu svými smysly a u PO ani nemůže nastat sekundární viktimizace
- Poškozeným může být i právní nástupce původní poškozené osoby – u oběti nelze
- Poškozený, který je zároveň obětí má právo v kterékoli fázi řízení učinit prohlášení o tom, jaký dopad měl spáchaný čin na jeho dosavadní život
  - Je možné učinit ústně i písemně
  - **Pokud je podáno písemně, je v řízení před soudem provedeno jako listinný důkaz**

## Práva poškozeného

- **Právo účastnit se hlavního líčení nebo veřejného zasedání konaného o odvolání nebo schválení dohody o vině a trestu**
  - pro poškozeného je důležité kvůli satisfakci
- **Právo navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obviněnému povinnost uspokojit právo poškozeného**
  - K uspokojení jeho nároků nicméně může dojít i dřív a to díky **tzv. odklonům v trestním řízení**
    - ☐ Podmínkou odklonu je
      - **tzv. podmíněné zastavení trestního řízení**, nebo
      - **schválení narovnání**,
      - **podmíněné odložení podání návrhu na potrestání**
      - **u mladistvých odstoupení od trestního stíhání**
      - **sjednání dohody o vině a trestu**
    - nárok poškozeného se projednává v tzv. adhezním řízení
      - ☐ je součástí řízení před soudem, splývá s dokazováním
      - ☐ je to část řízení, kde se rozhoduje o nároku poškozeného
      - ☐ pokud je trestní věc postoupena jinému orgánu (*př. jde o přestupek*) nebo je řízení s konečnou platností zastaveno (*př. zánik trestnosti, skutek se nestal, skutek není TČ,...*) není možné před trestním soudem pokračovat v řízení o nárocích poškozeného
      - ☐ účelem TČ řízení totiž není primárně projednávat nárok poškozeného – je pouze sekundárním důsledkem
      - ☐ nárok poškozeného musí mít určitou kvalitu – musí být podán
        - **včas a**
          - včasné je podán, pokud je podán nejpozději v hlavním líčení, a to konkrétně před zahájením dokazování
        - **řádně**

- z řádného návrhu musí být patrné z jakého důvodu a v jaké výši se nárok uplatňuje
- zároveň musí být nárok uplatněn vůči určité osobě – vůči konkrétnímu obviněnému
- pokud je škoda způsobena více obviněnými, musí poškozený uplatnit nárok vůči každému jednomu samostatně
- obvinění poté odpovídají společně a nerozdílně nebo podle své účasti na jejím způsobení
- § 47 – zajištění nároku poškozeného
  - Nárok poškozeného je možné až do pravděpodobné výše zajistit na majetku obviněného
  - O zajištění rozhoduje soud na návrh státního zástupce nebo poškozeného
  - V přípravném řízení o tom rozhoduje státní zástupce na návrh poškozeného
    - Může i bez návrhu poškozeného, pokud to vyžaduje ochrana zájmů poškozeného (*zejména nebezpečí z prodlení*)
  - Rozhoduje se usnesením o zajištění nároku poškozeného
    - Zde je zakázáno, aby obviněný uvedený majetek převedl na jiného, zatížil, poškozoval, ničil, zmenšoval
  - Zákaz nemůže dopadat na věci, které nelze zajistit – věci sloužící k uspokojování potřeb obviněného a jeho rodiny, plnění pracovních úkonů (*oděvy, vybavení domácnosti, dávky v hmotné nouzi, zvířata, snubní prsten, ...*)
  - Orgán upustí od zajištění, pokud obviněný nebo s jeho souhlasem jiná osoba, složí na účet soudu peněžitou jistotu ve výši pravděpodobného nároku poškozeného (tzv. peněžitá jistota)
  - Zajištění bude zrušeno vždy, když
    - pomine důvod pro jeho nařízení nebo
    - bude řízení zastaveno nebo skončí zprošťujícím pravomocným rozsudkem
    - *uběhnou 4 měsíce ode dne, kdy nabyl právní moci rozsudek, kterým byl obviněný uznán vinným nebo ode dne kdy nabylo právní moci usnesení, jímž byla věc podstoupena jinému orgánu*
- způsob rozhodování trestního soudu o nároku poškozeného
  - tento soud nemůže nárok poškozeného namítnout
  - může obžalovanému uložit povinnost uspokojit nárok poškozeného nebo poškozeného odkázat na občanskoprávní řízení (*pokud je potřeba rozsáhlé dokazování k tomuto nároku*)
  - soud může poškozeného odkázat na občanskoprávní soud zcela nebo zčásti
    - soud přizná poškozenému nárok v části, kterou se podařilo prokázat, a ve zbylé části odkáže na občanskoprávní soud
  - posledním možným řešením je, že když soud obžalovaného zproští obžaloby, odkáže poškozeného na občanskoprávní soud
  - rozhodující se tedy důkazní situace trestního soudu
- **právo se před skončením trestní věci se ke věci vyjádřit**
  - vyjadřuje se formou závěrečné řeči
    - pořadí je dáno zákonem – nejdříve státní zástupce, potom poškozený, nakonec obhájce a obviněný
- **právo klást v rámci hlavního líčení vyslychaným osobám otázky**
- **právo činit při hlavním líčení nebo veřejném zasedání návrhy na doplnění dokazování - § 215 odst. 4 TR**
  - soud ale návrhem není vázán
  - soud dokazování doplní pouze tehdy, pokud to přispěje k objasnění věci
- **právo nahlížet do spisu**
  - s výjimkou protokolu o hlasování
  - včetně práva činit kopie, výpisky, opisky apod.
  - právo nahlížet i do všech listin v rámci hlavního líčení
- **právo podávat opravné prostředky**
  - významné právo především ve vztahu k usnesení o zastavení řízení a usnesení o postoupení věci jinému orgánu
  - poškozený může tato usnesení napadnout prostřednictvím stížnosti

- může ale také podat odvolání po vydání rozhodnutí soudu prvního stupně
  - proti rozhodnutí, kde byla konstatována vina a trest
  - v samostatném výroku je poté upraven nárok poškozeného na náhradu škody
  - poškozený může ale pouze rozporovat výrok o náhradě škody – nikdy ne výrok o vině
- **právo jednat před OČTŘ ve svém mateřském jazyce**
- **právo být vyrozuměn o dohodě o vině a trestu, o datu a místu jednání**
- **právo být poučen**
  - poučovací povinnost OČTŘ platí pro všechny a ve všech stádiích řízení
- **právo uzavřít dohodu o náhradě škody**
  - ta je poté podkladem, pro některé odklony – například podmíněné zastavení trestního řízení
- **právo omezit svoji účast u hlavního líčení pouze na nezbytnou dobu**
  - včetně práva být vyslechnut hned na počátku dokazování
    - zde existuje jediné pravidlo, že jako první musí být vyslechnut obviněný
    - další dokazování je na předsedovi senátu
    - ale předseda senátu musí vyhovět poškozenému, aby byl vyslechnut hned jako druhý
    - s tím souvisí i právo být ještě v průběhu dokazování seznámen s obsahem výpovědi obžalovaného
      - on totiž u takového výsledku být nemůže
- **právo k ochraně jeho osoby požadovat aplikaci tzv. předběžných opatření** podle §88c TŘ
  - předběžná opatření spočívají v zákazu určitého jednání obviněného
  - např. zákaz styku s poškozeným nebo osobám mu blízkým, zákaz vstoupit do společného obydlí, zákaz vycestovat do zahraničí, zákaz požívat alkohol
  - tato předběžná opatření mají podobný účel jako v občanském řízení
  - pokud je potřeba prozatímne upravit vztahy obviněného s poškozeným
  - smyslem je ochrana poškozeného a zabránění obviněného v páchání další trestné činnosti
- **právo na poskytnutí informací o**
  - propuštění obviněného z vazby
  - odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody nebo z výkonu ochranného léčení nebo zabezpečovací detence
  - popř. o útěku z těchto zařízení nebo o tom, že došlo ke změně forma ochranného léčení z ústavního na ambulantní
  - přerušení výkonu trestu
  - změně zabezpečovací detence na ochranné léčení
  - předání obviněného do jiného členského státu EU
  - *apod.*
  - jde o to, že by měl být poškozený informován, že se s odsouzeným může setkat, protože se pohybuje na svobodě
- **právo na zajištění bezpečnosti, pokud mu hrozí v souvislosti s pobytem obviněného nebo odsouzeného na svobodě**
- **právo na utajení své podoby a totožnosti**
- **právo na vyloučení veřejnosti s hlavního líčení – pokud je vyslýchán v postavení svědka**
- **právo vypovídat v hlavním líčení bez přítomnosti obžalovaného**
  - je i vyloučena konfrontace obžalovaného s poškozeným mladším 18 let u TČ proti důstojnosti nebo v sexuální oblasti
- **právo být zastoupen zmocněncem** - § 50, § 51
- poškozený se procesních práv může i vzdát - § 43 odst. 5
- pokud je poškozený omezen ve svéprávnosti, může tato práva vykonávat jeho zákonný zástupce nebo opatrovník
- případy, kdy je poškozených více
  - jedná za ně **tzv. společný zmocněnec** - § 44 odst. 2 TŘ

### Trestní stíhání se souhlasem poškozeného - § 163 TŘ

- u taxativně vyjmenovaných TČ je ke stíhání pachatele zapotřebí souhlasu poškozeného, a to za podmínky, že je v nějakém zvláštním blízkém vztahu k pachateli
- smyslem tohoto institutu je převést dispoziční právo k postihu pachatele poškozenému a citlivě tak řešit situace, kdy postih pachatele může mít negativní dopady i pro poškozeného
- zákon zde upřednostňuje citové vazby poškozeného k pachateli před potřebou postihu pachatele
- *př. manžel způsobí autonehodu, při které je vážně zraněna jeho žena, která seděla na místě spolujezdce*
- není to možné vždy

- jen u taxativně stanovených činů
- jen pokud je blízký vztah mezi pachatelem a poškozeným - § 100 odst. 2 TŘ
  - pachatel musí být k poškozenému ve vztahu, ve kterém by měl jako svědek právo odepřít výpověď
  - jsou zde 2 kategorie osob
    - osoby v zákoně přímo uvedené – *příbuzní v pokolení přímém, sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel, partner nebo druh*
    - jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném – musí mezi nimi existovat takový citový vztah, že by újmu jedné osoby ta druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní
      - tento vztah musí být důkladně zkoumán a podléhá důkaznímu řízení
- **souhlas poškozeného**
  - je třeba vyžádat
    - ještě **před zahájením trestního stíhání**,
    - případně hned poté, kdy se **OČTŘ dozví o blízkém stavu poškozeného k obviněnému**
    - nebo hned poté, co takový poměr vznikl
  - souhlas se týká TČ – tedy činu s právní kvalifikací, nikoli skutku
    - pokud dojde ke změně právního posouzení skutku, je třeba souhlas poškozeného neprodleně vyžádat
    - může totiž nastat situace, kdy nová kvalifikace zakládá možnost stíhat obviněného i bez souhlasu poškozeného
      - poté orgány budou stíhat obviněného bez ohledu na dříve odepřený souhlas pro jiný TČ
      - př. pro krádež je potřeba souhlas, pro loupež nikoli
  - **může mít písemnou formu, nebo je zaznamenán do protokolu o výslechu svědka**
    - poškozený má totiž dvojí postavení – je zároveň poškozeným a svědkem
    - ten musí obsahovat i poučení podle § 163 a § 163a
    - vyjádření poškozeného musí být jasné, srozumitelné a takové, aby to nevyvolávalo žádné pochybnosti o tom, co měl poškozený na mysli
  - **zákon umožňuje poškozenému vzít souhlas zpět**
    - a to výslovným prohlášením, které má opět podobu písemného vyjádření nebo záznamu do protokolu
    - i po zpětvzetí je nutné zkoumat, zda skutek nenaplnňuje i znaky jiného TČ, k jeho stíhání není nutný souhlas poškozeného
  - pokud poškozený odepře souhlas je to důvodem nepřipustnosti trestního stíhání podle § 11 odst. 1 písm. k)
    - stíhání je poté nutno odložit nebo zastavit

#### Práva poškozeného podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže

- jsou zde upravena práva **speciálně**
- řízení musí směřovat k tomu, aby poškozený dosáhl náhrady škody, která byla způsobena činem, nebo aby se mu dostalo jiného přiměřeného zadostiučinění - § 3 odst. 7
- oproti dospělým pachatelům je zde zdůrazněna zásada uspokojení potřeb poškozeného
- je zde dána možnost, aby mladiství pachatel nahradil škodu nejen náhradou, ale i uvedením do předešlého stavu, protiplněním v penězích ale i přiměřeným zadostiučiněním
- přiměřené zadostiučinění
  - *př. odpracování si škody u poškozeného, omluva*
  - vychází se z toho, že mladiství obvykle nemá dostatečné finanční prostředky
  - zjišťování poměrů mladistvého
    - podle NS je třeba zkoumat komplexně s ohledem na jeho sociální, majetkové a výdělkové poměry
    - proto i když je částka pro poškozeného směšná, nejde náhradu škody uložit mladistvému vedle jiného opatření, které by mladistvému znemožnilo, aby si na částku vydělal třeba formou brigád
- § 70 odst. 3 – originální právo poškozeného odstoupit od trestního stíhání
  - K tomu může dojít pokud
    - mladiství úspěšně vykonal nějaký probační program
    - byla celkově nebo alespoň částečně nahrazena škoda
    - a zároveň poškozený s takovým odškodněním souhlasil

## Právo na účinné vyšetřování

- převzato z judikatury ESLP
- je to požadavek na stát
- **vyšetřování má být důkladné, nezávislé, provedené bez procesních pochybení a při vyšetřování má být jednáno s člověkem, jako se subjektem nikoli objektem**
- vztahuje se osobu, proti které se řízení vede, ale i na poškozeného
  - o podle ÚS ale toto právo nenáleží každému poškozenému
- jde o povinnost OČTŘ vynaložit kvalifikované úsilí na objasnění podezření ze spáchání TČ, nikoli povinnost konkrétní osobu stíhat nebo potrestat podle představ poškozeného
- **rozsah práva určuje další nález ÚS**
  - o toto právo a jemu odpovídající povinnost je dána tehdy, pokud se jedná o nejzávažnější TČ významech svých dopadů srovnatelných s právem na život
  - o nevztahuje se tedy na všechny TČ
  - o jde o případy, kdy dochází k porušení práva na život, nedotknutelnosti osoby, osobní svobody, porušení práva na ochranu soukromí, porušení majetkových práv
- **vznik tohoto práva je dán, pokud existuje hájitelné tvrzení o chybné postupu OČTŘ** – podle ÚS
  - o Tvrzení, které není zcela nepravděpodobné, je konkrétní a v čase neměnné
  - o Pokud se poškozený bude domnívat, že OČTŘ takto jednaly vadně, má právo na účinné vyšetřování
- **obsah práva**
  - o vyšetřování musí být nezávislé a nestranné
    - v rámci tohoto vyšetřování nesmí vystupovat vyšetřovatel, který by mohl objektivně nebo subjektivně působit zaujatě
    - vyšetřování nesmí být nijak ovlivňováno
  - o musí být důkladné o dostatečné
    - orgány musí přijmout přiměřené kroky, aby se jim podařilo zajistit důkazy
    - mají používat forenzní metody
    - výsledné řešení má být založeno na nestranné objektivní analýze všech skutečností
    - jakékoli nedostatky při vyšetřování, které mají za následek ztížení možnosti zjištění okolností nebo odpovědné osoby povedou k rozporu s požadovanou efektivitou
  - o rychlé vyšetřování podrobené kontrole veřejnosti
- účinné vyšetřování totiž negarantuje žádný konkrétní výsledek
- **povinnost státu vést ho je chápána jako procedurální závazek, jehož porušení nemusí znamenat porušení substantivního práva**

## ZÚČASTNĚNÁ OSOBA

- osoba, jejíž věc nebo část majetku byla nebo podle návrhu státního zástupce má být zabrána
- zúčastněná osoba **nemůže být zároveň obviněným**
- může to být FO i PO
- je zároveň v postavení strany trestního řízení ve smyslu § 12 odst. 6 TŘ
- jeho zájmu jsou obvykle bližší zájmům poškozeného – nemusí to tak být nutně
  - o na rozdíl od poškozeného, který má podobné zájmy se státním zástupcem
- **její práva jsou podobná jako práva poškozeného**
  - o právo se k věci vyjádřit – **písemně nebo ústně**
  - o právo účastnit se hlavního líčení nebo veřejného zasedání
  - o se souhlasem předsedy senátu je oprávněna v hlavním líčení klást vyslychaným osobám otázky
  - o právo přednést závěrečnou řeč
  - o může podávat návrhy na doplnění dokazování
  - o právo nahlížet do spisu
  - o právo podávat opravné prostředky
    - může rozporovat pouze výrok o zabránění věci
    - proti jiným výrokům se nemůže odvolávat
  - o má právo být poučen – **poučovací povinnost OČTŘ ve všech fázích řízení**
    - zároveň mu musí být umožněno uplatnění těchto práv, o kterých má být poučen

## STÁTNÍ ZÁSTUPCE & POLICEJNÍ ORGÁN

- patří mezi tzv. OČTŘ - § 12 odst. 1 TŘ
  - o mimo ně sem patří ještě soud
  - o tyto orgány obecně patří mezi subjekty trestního řízení – osoby, které jsou TŘ nadány právy a povinnostmi, aby se mohli podílet na úkonech v trestním řízení
  - o z úkonu mohou být, ale vyloučeny orgány nebo osoby, které nejsou nestranné
- jejich roli vymezuje TŘ

### STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ

- Základy stanovuje Ústava – čl. 80 odst. 1
  - o státní zástupce zastupuje veřejnou žalobu a vykonává další úkony stanovené zákonem (*zákon č. 283/1993, o státním zastupitelství*)
  - o státní zastupitelství patří do moci výkonné
  - o vláda ale není v otázkách výkonu působnosti nadřízeným orgánem státního zastupitelství
  - o i když ministerstvo spravedlnosti spravuje rozpočet státního zastupitelství
- **Zákon 283/ 1993 Sb., o státním zastupitelství** poté vymezuje
  - o **soustavu státních zastupitelství jakožto úřadů**, kteří zastupují stát k ochraně veřejného zájmu ve věcech svěřených jim zákonem
  - o státního zástupce jako osobu, která vykonává působnost státního zastupitelství - § 3
    - jiné osoby nemohou do jeho činnosti zasahovat ani ho nijak nahrazovat
- **veřejný zájem**
  - o státní zástupci ho mají chránit
  - o obecně není konstantní
  - o legální definice je složitá
  - o liší se případ od případu
  - o jde o zájmový účel
  - o státní zástupce ho má v řízení posuzovat podle zásad TŘ a zákona o státním zastupitelství – tento zájem má poté chránit a zastupovat
  - o v trestním řízení poté stojí proti zájmu veřejnosti zájem jednotlivce – nestranný soudce má poté tyto zájmy pomocí zákona rozsoudit
  - o povaha zájmu poškozeného a obviněného je poté většinou rozdílná – nemusí být ale vždy
    - v řízení se projevuje zásadou vyšetřovací a oficiality
    - ale i možností žalobce podat odvolání ve prospěch obviněného tam, kde považuje rozsudek soudu za nesprávný
      - ☐ veřejný žalobce má totiž odpovědnost nikoli za odsouzení, ale za spravedlivé odsouzení
      - ☐ státní orgán si jinak počínat ani nesmí

### Působnost státního zastupitelství

- o orgán veřejné žaloby v trestním řízení, který plní další úkoly, které mu TŘ svěřuje
- o dále je orgán, který vykonává dozor nad dodržováním právních předpisů v místech, kde se vykonává vazba, ochranné léčení, zabezpečovací detence, ochranná nebo ústavní výchova a v dalších místech, kde je podle zákona omezována osobní svoboda
- o dále také působí v jiném než trestním řízení – **v současnosti je mu svěřeno více jak 100 působností, které dopadají do jiného typu řízení, než je řízení trestní**

### Soustava státního zastupitelství

- o je hierarchická, jak vertikálně, tak horizontálně
- o má 4 stupně
  - **nejvyšší** státní zastupitelství
  - **vrchní** státní zastupitelství – Praha a Olomouc
  - **krajská** státní zastupitelství
    - ☐ justiční členění v krajích nekopíruje členění krajských státních zastupitelství ani soudů
    - ☐ je jich 8 a pod nimi jsou podřízená okresní SZ
  - **okresní** státní zastupitelství
- **sídla a obvody SZ se shodují se sídly a obvody soudů**

- SZ je poté příslušné k zastupování u soudu, kde působí, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak

#### Obecné předpoklady pro výkon působnosti státního zástupce

- musí být občanem ČR
- musí být plně svéprávný
- bezúhonný
- ke dni jmenování státním zástupcem dosáhl věku nejméně 25 let
- získal vysokoškolské vzdělání studiem magisterského programu v oboru práva na VŠ v ČR, úspěšně složil vysokoškolskou zkoušku
- jeho morální vlastnosti dávají záruku, že bude funkci vykonávat řádně
- souhlasil se svým jmenováním
- souhlasil s přidělením k určitému SZ
- **Funkce státního zástupce poté vzniká jmenováním ministrem spravedlnosti**
  - ministr jmenuje konkrétní osobu na návrh nejvyššího státního zástupce na dobu časově neomezenou
- Státní zástupce skládá po svém jmenování do rukou ministra spravedlnosti slib
  - text slibu je významný pro pochopení jeho role
  - slibuje, že bude při ochraně veřejného zájmu postupovat v souladu se zákonem a bude respektovat LP
  - slibuje, že bude zachovávat mlčenlivost i po skončení funkce
  - má chránit důstojnost svého povolání
- Funkce zaniká dnem, kdy
  - měl složit slib, pokud složení odepřel nebo slib složil s výhradou
  - po svém jmenování odvolal souhlas s přidělením
  - se stal soudcem, zvolen poslancem nebo senátorem nebo členem zastupitelstva ÚSC, vznikla mu funkce ve veřejné správě
    - je projevem neslučitelnosti funkcí ve veřejné správě
  - pozbyl občanství ČR
  - **31. prosincem v kalendářním roce, kdy státní zástupce dosáhl věku 70 let**
- Může se výkonu funkce i vzdát, a to písemným oznámením do rukou ministra spravedlnosti
  - poté jeho funkce zaniká uplynutím dvou kalendářních měsíců, které následují po měsíci, v němž bylo doručeno vzdání se
- V čele úřadů SZ stojí **vedoucí státní zástupce**
  - ty odvolává a jmenuje ministr spravedlnosti ČR vždy na návrh
  - tento návrh může podat
    - Nejvyšší státní zástupce
    - Bezprostředně nadřízený vedoucí státní zástupce
  - **Ministr spravedlnosti může odvolat na návrh, pokud**
    - vedoucí státní zástupce závažným způsobem porušil povinnosti vyplývající z této funkce
    - porušil povinnosti při výkonu správy státního zastupitelství
      - poté nepotřebuje návrh
      - jde hlavně o povinnost hospodárného nakládání s veřejnými prostředky
      - tento výkon veřejné správy vykonávají vedoucí státní zástupci v přenesené působnosti z ministra spravedlnosti
- ministr spravedlnosti rovněž jmenuje a odvolává náměstky vedoucích státních zástupců
- nejvyšší státní zástupce – je zde **odlišná jmenovací a odvolací agenda**
  - jmenuje ho vláda na návrh ministra spravedlnosti
  - stejně tak jej pouze vláda na návrh ministra spravedlnosti může odvolat, a to bez udání důvodů
  - stojí v čele SZ a disponuje významnými pravomocemi
- **z hierarchické struktury SZ vyplývá možnost dohledu**
  - rozlišujeme na
    - **vnitřní**
      - úprava vztahů mezi vedoucím státním zástupcem a dalšími státními zástupci působícími v rámci jednoho SZ
    - **vnější**
      - dohled mezi různými stupni SZ
  - nejvýznamnějším prostředkem dohledu je pokyn
    - může jej vydat
      - bezprostředně nadřízené SZ bezprostředně podřízenému SZ
      - vedoucí státní zástupce či jim pověřený státní zástupce v rámci jediného úřadu podřízeným státním zástupcům
    - pokyn může být podle zákona odmítnut, pokud je podřízeným považován za nezákonný

- dohled má význam i z pohledu rozhodovací praxe ÚS
  - podle ÚS jde o účinný prostředkem nápravy při existenci námitek o neúčinném vyšetřování
  - absence předchozího výkonu dohledu je překážkou, kdy se osoba může obrátit na ÚS
  - ústavní stížnosti má totiž předcházet vyčerpání všech procesních prostředků proti meritornímu rozhodnutí, které zákon poskytuje
  - tímto prostředkem je i dohled
- od tohoto je třeba odlišovat dozor - § 157, § 174 TR
  - dozor státního zástupce v přípravném řízení představuje systematickou a cílevědomou kontrolní činnost, která je zaměřena na
    - zjištění stavu vyšetřování
    - prověření postupu policejního orgánu
  - v rámci dozoru má státní zástupce prostředky k odstranění takových nedostatků
  - vyznačuje se soustavností – je vykonáván průběžně
  - slouží k tomu, aby nikdo nebyl bezdůvodně omezován na právech v průběhu přípravného řízení
  - vytváří podmínky pro obžalovací pravomoc státního zástupce
  - vyplývá z toho, že státní zástupce je pánem přípravného řízení
  - příslušnost státního zástupce k dozoru je vymezena vyhláškou – o jednacím řádu SZ atd...
    - příslušným je státní zástupcem příslušící k SZ u soudu, který by byl příslušný ke konání hlavního líčení řízení v prvním stupni po podání obžaloby
- jednacím řád SZ dále vymezuje zvláštní příslušnost SZ v trestním řízení o TČ
  - příslušníků generální inspekce bezpečnostních sborů a jejich zaměstnanců
  - příslušníků vojenské policie
  - příslušníků zpravodajských služeb – BIS, vojenské obranné zpravodajství, Úřad pro zahraniční styky a informace
  - v těchto případech je příslušný k dozoru
    - věcně – státní zástupce působící u krajského státního zastupitelství
- vyhláška vymezuje i speciální příslušnost pro obě vrchní státní zastupitelství
  - **úmyslné TČ několika kategorií**
    - majetkové a hospodářské, jejichž škoda přesahuje nejméně 150mil. Korun
    - TČ dotýkající se majetkových poměrů EU
    - TČ jimiž byla na majetku státu způsobena škoda nejméně 150 mil. Korun
    - TČ zasahující měnu
    - TČ korupční povahy spojené se zneužitím postavení úřední osoby
    - Teroristické TČ
    - TČ organizované zločinecké skupiny
- Označení státních zastupitelství, které jsou výjimkou z obecného označení
  - na území Prahy
    - nepůsobí okresní ale obvodní SZ
    - Krajské SZ je označováno jako Městské SZ v Praze
  - § 12 odst. 5 TR – **okresním SZ se rozumí i obvodní a krajským i městské**
- § 12 TR – **Evropský žalobce, Evropský pověřený žalobce, Evropský nejvyšší žalobce**
  - Vyplývá z nařízení EU
- § 12 odst. 6 – strany v TR – **státní zástupce je stranou v kontradiktorním trestním řízení**
  - Je potřeba si uvědomit rozdíl postavení SZ v přípravném řízení a během hlavního líčení
- Státní zástupce je již od zahájení řízení oprávněn ukládat policejnímu orgánu provedení úkonů k objasnění věci
  - Postup upravuje § 157 odst. 2 TR
  - vztahuje se na dobu před i po zahájení řízení
- státní zástupce může od PO vyžádat spisy, dokumenty a materiály
- státní zástupce může věc PO odejmout a přikázat ji jinému PO
  - poté dochází k delegačnímu rozhodnutí
  - následkem je změna PO jako útvaru
  - je nutno odlišovat od situace podle § 174 odst. 2 písm. f)
    - jde o rozhodnutí státního zástupce, nímž odjímá danou věc konkrétní osobě činné v PO
    - důsledkem je, že věci se dále zabývá jiná osoba v PO zařazená
- **Státní zástupce může také dočasně odložit zahájení trestního stíhání**
  - může tak učinit i po zahájení vyšetřování
  - je to pokud je potřeba nejdříve prošetřit činnost organizované zločinecké skupiny nebo TČ spolupachatelů

- poté může PO se souhlasem SZ stíhání odložit na nezbytně dlouhou dobu, nejdéle na 2 měsíce (lhůtu je možné po přezkumu SZ prodlužovat)
- Během vyšetřování v přípravném řízení, může dávat PO závazné pokyny, směřovat ho
  - pokyn je obecně závazný a PO jej nemůže odmítnout
- Má právo vyžadovat spisy a materiály k prověření, zda PO postupuje podle zákona
- SZ se může účastnit nebo sám osobně provádět jakýkoli úkon PO
  - může vést i celé vyšetřování a vydávat rozhodnutí
  - poté musí postupovat podle ustanovení TŘ, která jinak zavazují PO
  - **proti rozhodnutí SZ je poté přípustná stížnost ve stejném rozsahu, jako by byla přípustná proti rozhodnutí PO**
- **Ruší nezákonná opatření PO – může jej nahrazovat přímo vlastními**
- Usnesení o odložení věci může zrušit do 30 dnů od doručení policejním orgánem
- Výlučná oprávnění státního zástupce
  - Jde o prostředky, které v přípravném řízení může využít pouze státní zástupce
  - § 175 TŘ
    - ☐ rozhodnutí o zastavení, podmíněném zastavení nebo přerušení stíhání
    - ☐ postoupení věci jinému orgánu
    - ☐ podat obžalobu
    - ☐ sjednat s obviněným dohodu o vině a trestu a podat návrh na její schválení
    - ☐ rozhodnout o propuštění obviněného z vazby (může být nahrazeno některým opatřením nahrazujícím vazbu)
    - ☐ zajistit majetek obviněnému a určit, na které věci se zajištění nevztahuje. Nebo toto zajištění zrušit
    - ☐ zajistit právo na náhradu škody obviněného
    - ☐ rozhodnutí o zničení zajištění věci § 81b TŘ, nařídít exhumaci mrtvol, požádat o vydání
    - ☐ právo provést předběžné šetření u vydání do ciziny

#### **Tzv. přezkumné činnosti státního zástupce**

- Dokresluje vztah k PO, nad kterým SZ vykonává dozor
- Např.:
  - § 157a TŘ – kontrola postupu PO na základě podkladu oprávněné osoby (*obviněný nebo poškozený*)
    - ☐ tyto osoby může kdykoli žádat o odstranění průtahů nebo závad, jichž se dopustil PO
    - ☐ tato žádost není vázána lhůtou
    - ☐ PO musí tuto žádost předložit bezodkladně SZ spolu s vyjádřením a SZ ji musí bezodkladně vyřídit
    - ☐ pokud SZ shledá závady, musí vydat pokyn k odstranění této závady
  - § 157a odst. 2 TŘ – žádost o přezkum postupu státního zástupce
    - ☐ Tuto žádost poté vyřizuje státní zástupce bezprostředně vyššího SZ
    - ☐ Tato žádost se uplatní pouze, když SZ koná vyšetřování (*postupuje v postavení PO*)
- **Instanční přezkum**
  - obecným oprávněným prostředkem je stížnost
    - ☐ stížností je možné napadnout každé usnesení PO
    - ☐ Usnesení SZ jde stížností napadnout pouze pokud to výslovně připouští TŘ a za podmínky, že SZ rozhoduje ve věci v prvním stupni
    - ☐ **proti unesení nejvyššího státního zástupce jde stížnost podat, pouze tehdy, pokud podle zákona o stížnosti přísluší rozhodnout soudu**
      - poté o stížnosti rozhoduje NS
    - ☐ O stížnosti proti PO rozhoduje státní zástupce ten, jež vykonává ve věci dozor

#### **Tzv. návrhová oprávnění státního zástupce**

- Reflektují jeho postavení jako pána přípravného řízení
- SZ se tím dožaduje u soudu vydání rozhodnutí – povolení nebo příkaz
  - příslušný je soud, ke kterému státní zástupce podal návrh
  - věcně jde o okresní soud, v jehož obvodu je činný státní zástupce
  - při podání je státní zástupce vázán pravidly místní příslušnosti podle § 18 TŘ
- Proto, aby mohly být v přípravném řízení provedeny úkony zasahující do práv osob nebo neodkladné úkony

- Můžeme je dělit do okruhů:
  - Návrhy ve vztahu k omezení osobní svobody obviněných osob
    - ☐ Jde o úkony vztahující se k vazbě
    - ☐ *Př. příkaz k zatčení, Návrh na rozhodnutí soudu o vazbě, Omezení obviněného ve výkonu trestu odnětí svobody, ...*
  - Návrhy vztahující se k vlastnictví věcí a omezení nakládání s věcmi
  - Návrhy směřující k zajišťovacím úkonům
    - ☐ *Př. domovní prohlídka*
  - Návrhy ve vztahu k rozhodování o předběžných opatření
  - Návrhy týkající se neodkladných úkonů prováděných v přípravném řízení
    - ☐ *Př. účast soudce u rekognice, výslech svědka v přípravném řízení, ...*
  - Návrhy ve vztahu k využití operativně-pátracích prostředků
    - ☐ *Př. sledování osob a věcí, použití agenta, odposlechy, ...*
- Pokud soud vydá povolení nebo příkaz nebo pokud to může udělat SZ
  - SZ poté kontroluje PO, zda provádí úkon v souladu se zákonem – případně dává pokyn k nápravě
- Pouze SZ může vyvolat začátek trestního řízení
  - ať už jde o obžalobu nebo dohodu o vině a trestu
  - pouze na podnět SZ může být zahájeno řízení
  - poté v řízení vystupuje jako strana a stejně jako další strany může provádět se souhlasem soudu úkony (*dokazování*)
  - **v hlavním líčení přednáší obžalobu nebo návrh na potrestání**
    - tento návrh odůvodňuje a zároveň předkládá návrh na provedení důkazů
    - **součástí je i návrh na uložení trestu**
  - Po dokazování přednáší také závěrečný návrh
  - V řízení před soudem disponuje také opravné prostředky
    - může se odvolat pro nesprávnost, kteréhokoli výroku
    - může podat odvolání v neprospěch ale i ve prospěch obžalovaného
      - ☐ je vyjádřením pozice SZ jako ochránce veřejného zájmu, kde cílem je spravedlivé odsouzení
    - **může podat i dovolání – v neprospěch i prospěch obviněného**

#### § 174a TR – výjimečné kasační oprávnění nejvyššího státního zástupce

- může do 3 měsíců rušit rozhodnutí nižších státních zástupců o nestíhání, rozhodnutí o zastavení trestního stíhání nebo rozhodnutí o postoupení věci
- za tímto účelem může vyžadovat od nižších SZ veškeré materiály a spisy a provádět проверки
- pokud některé rozhodnutí zruší, může uložit závazný pokyn, jak dále postupovat
  - pokyn je poté pro daného SZ závazný
- Právo nejvyššího SZ, aby vydával **tzv. pokyny obecné povahy**
  - slouží ke koordinaci praxe a rozhodování SZ
  - tyto jsou poté závazné pro nižší SZ, ale i pro další zaměstnance SZ
- Nejvyšší státní zástupce vydává také stanoviska pro výklad zákonů a dalších právních předpisů při výkonu působnosti SZ
  - Sjednocující stanoviska mají doporučující charakter
  - Vztahují se převážně k trestní agendě SZ

#### POLICEJNÍ ORGÁN

- TR označuje za PO
  - ☐ Útvary policie ČR
  - ☐ Generální inspekci policejních sborů
  - ☐ Pověřené orgány vězeňské služby
  - ☐ Pověřené celní orgány
  - ☐ Pověřené orgány vojenské policie
  - ☐ Pověřené orgány BIS
  - ☐ Pověřené orgány Úřady pro zahraniční styky a informace
  - ☐ Pověřené orgány vojenského zpravodajství
  - ☐ Pověřené orgány Generální inspekce bezpečnostních sborů
- PO má podle TR postupovat podle zásady oficiality
  - PO musí jednat a provádět úkony bez ohledu na dotčené subjekty

- Tato zásada platí pro celé řízení
- **Působnost jednotlivých orgánů se v přípravném řízení liší**
  - Vyplyvá z § 12 odst. 2 TŘ
  - Obecnou působnost má pouze policie ČR
  - Ostatní orgány figurují pouze ve specifických případech – v řízení vedených proti konkrétním osobám nebo o specifických TČ
  - Policie ČR tedy koná vždy, když není vymezen speciální orgán, který musí být výslovně zmocněn
  - Speciální je Generální inspekce bezpečnostních sborů
    - Má obecnou působnost v řízení o činech proti členům policie, příslušníků vězeňské služby, celníků apod.
  - *Např. pověřený orgán vězeňské služby poté působí v činech způsobených osobami ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detenci a spáchaných v takových zařízeních*
  - Pověřený orgán BIS – vede řízení o TČ členech BIS
  - Tato působnost neomezuje delegační právo SZ, který může věc přikázat jinému PO
  - Pokud je k věci příslušných více PO
    - § 158 odst. 11 a 12 TŘ – povinnost jiných PO než policie ČR oznámit svou příslušnost jinak příslušnému útvaru policie ČR
    - Případný spor ohledně příslušnosti závazně rozhoduje státní zástupce
    - Výjimkou je Generální inspekce generálních sborů – ta má být naopak informována jiným PO o své příslušnosti
      - Jiný PO může provést pouze neodkladné a neopakovatelné orgány
  - Ne všechny orgány mohou vést vyšetřování
    - Jde o speciální fázi řízení po zahájení stíhání vůči konkrétní osobě
    - Pokud TŘ nestanoví jinak, konají vyšetřování útvary Policie ČR
    - § 161 TŘ – výjimky, kdy vyšetřování vede jiný PO
      - *př. TČ spáchané Policie ČR a vězeňské služby - vyšetřování koná Generální inspekce bezpečnostních sborů*
  - Státní zástupce je oprávněn PO příslušný k vyšetřování žádat o opatření důkazu apod.
- Bezpečnostní sbory jsou vymezeny ve zvláštním zákoně – zákon č. 361/2003 Sb.,
  - jsou jimi Policie ČR, BIS, atd....
  - mají veřejnoprávní charakter – jsou označovány za veřejné
- Zpravodajské služby
  - jsou bezpečnostním sborem
  - upraveny ve speciálním zákoně
  - patří sem BIS, Úřad pro zahraniční styky a informace a Vojenské zpravodajství
- zákon č. 273/2008 Sb., – základní úprava Policie ČR
  - Jde o jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor
  - Je zde upravena i **organizace** – je tvořena jednotlivými útvary
    - **Policejní prezidium** – řídí činnost celé policie
    - Útvary policie s celostátní působností
      - zřizuje ministr vnitra na návrh policejního prezidenta
      - fungují na celém území ČR
      - mají úzce speciálně vymezené úkoly
    - **Krajská ředitelství**
    - **Útvary zřízené Krajským ředitelstvím**
      - Zřizuje policejní prezident na návrh krajského ředitele
- **Místní příslušnost PO je stanovena stejně jako příslušnost soudů**
- Hlavní úlohu v trestním řízení hraje služba kriminální policie a vyšetřování
  - vzniklo novelou z roku 2002, kdy došlo ke zrušení úřadu vyšetřovatele
  - hlavním úkolem je šetření trestních činů
  - plní úkoly podle TŘ, který stanoví její právní rámec
  - úkolem je ale i předcházení trestné činnosti
  - není ale jediným útvarem - Služba dopravní policie, Služba cizinecké policie,...
- **V rámci policie poté rozlišujeme specializaci na**
  - **obecnou kriminalitu**
  - **hospodářskou kriminalitu**
- Povinnost konat úkony podle TŘ zakotvuje § 2 zákona o policii ČR
  - nejde jen o odhalování TŘ, ale i předcházení jejího páčání
  - prevenci stanoví i TŘ

- **Úkony potom přímo plní jednotliví policisté, kteří jsou vázáni příkazy SZ**
  - o jsou vázáni i pokyny nadřízených
- **Nejširší pravomoci mají PO v přípravném řízení !**
  - o tato oprávnění jsou vázána na pokyny SZ
  - o PO ale je v rámci řízení procesně samostatným orgánem – má odpovědnost za správnost, včasnost a úplnost prováděných úkonů
  - o PO jsou povinny v přípravném řízení vyřizovat trestní oznámení a opatřovat důkazy pro rozhodnutí a to jak ve prospěch tak neprospěch obviněného
  - o **povinnost PO konat šetření nutná pro zjištění, zda byl spáchán TČ a odhalení jeho pachatele**
    - mají zajistit dostatečné důkazy
    - pro to mají oprávnění s korekcí pokynů SZ
    - PO mají oprávnění – demonstrativní výčet
      - ☐ požadovat vysvětlení
      - ☐ vyžadovat odborná vyjádření a znalecké posudky
      - ☐ provádět neodkladné a neopakovatelné úkony
      - ☐ obstarávat podklady a spisy
      - ☐ provádět ohledání
      - ☐ požadovat odběr krve a biologického materiálu
      - ☐ pořizovat zvukové a obrazové záznamy
      - ☐ provádět osobní prohlídky, zadržení osob, zajištění věci
    - PO mají pravomoc ukončit věc již ve fázi prověřování
      - ☐ mohou tedy věc odložit nebo odevzdat
      - ☐ § 159a TR – mohou tak činit bez zásahu SZ
      - ☐ SZ poté disponuje oprávněním a povinností všechna taková rozhodnutí přezkoumat a případně je zrušit
  - o **PO mohou v průběhu vyšetřování používat operativně pátrací prostředky**
    - *Př. sledování osob a věcí, použití agenta...*
    - Většinou je výstupem záznam – obrazový, zvukový a jiný
    - Jde o tzv. prostředky skrytého prověřování či vyšetřování
  - o Pokud důkazy obstarané v rámci prověřování nasvědčují tomu, že byl spáchán TČ a že jej spáchala určitá osoba, je PO povinen rozhodnout o zahájení stíhání
  - o § 164 TR vymezuje postup PO ve fázi trestního řízení označovaného jako vyšetřování
    - PO zde vystupuje z vlastní iniciativy
    - úkolem je vyhledat důkazy k objasnění skutečností pro posouzení případu vymezených v §89 odst. 1
  - o PO má pro prověřování a vyšetřování dané lhůty - § 159 odst. 1
    - Prověřování – 2/3/6 měsíců
      - ☐ pokud se toto PO nepodaří, je PO povinen toto SZ písemně zdůvodnit
      - ☐ SZ poté může akceptovat novou PO navrženou lhůtou
      - ☐ SZ ale může také vydat pokyn **ke korigaci úkonů i lhůtu pro doplnění prověřování**
    - Obdobně se postupuje u vyšetřování, kdy jsou stanoveny obdobné lhůty jako u prověřování
  - o PO musí SZ průběžně informovat
- PO je povinen poskytnout součinnost SZ a soudy i v řízení před soudem
  - o ukončením přípravného řízení tak aktivita PO nekončí
- postup PO před zahájením trestního řízení (před vydáním záznamu o zahájení trestního řízení nebo před vykonáním prvního neodkladného a neopakovatelného úkonu)
  - o **jde o tzv. předprocesní fázi**
  - o PO vystupuje především podle § 69 zákona o policii
  - o policista je **povinen z vlastní iniciativy nebo na podnět vyhledávat a případně dokumentovat skutečnosti nasvědčující o spáchání TČ**
  - o zákon o policii poté vymezuje **tuto operativně pátrací činnost policie**
  - o v rámci tohoto postupu PO může pořizovat záznamy, získat poznatky, používat podpůrné prostředky,...
  - o PO zde postupuje z úřední povinnosti samostatně